

Kritične besede na mladinski konferenci

Dne 23. oktobra 1966 je bila v mali kino dvorani Izobraževalnega centra Litostroj 19. redna letna konferenca mladinske organizacije TZ Litostroj.

Poročilo Janeza Kralja, predsednika TK ZMS, za obdobje od septembra 1965 do septembra 1966 priobčujemo skoraj v celoti, prav tako tudi glavne misli diskutantov.

Leto 1965-1966 je bilo zelo razgibano in tudi pomembno za naš nadaljnji razvoj. To je predvsem IV. plenum ZKJ, kjer so se po več letih našega samoupravnega razvoja izkristalizirale nekatere stvari in so iz našega partijskega vodstva odstranili ljudi, ki so zavirali samoupravni razvoj. Do sedaj so odstranili le osebe na višjih položajih, ne bi pa bilo napačno, če bi tudi po podjetjih in raznih družbeno-političnih organih pregledali nekatera delovna mesta, saj je še kje tako, da sedijo nekateri na stolčkih kot prikovani, mlajši kader, ki je zadnje čase v glavnem tudi primerno izšolan, pa ne more priti nikamor.

Novi predsednik TK ZMS
Jože Baumkircher

Jasno je, da jih tudi rotacija in reelekcija v pravem smislu ne doseže, kajti če gredo iz ene pisarne v drugo, je krog ljudi še zmeraj isti. Nagrajevanje je pri nas že dolgo problem na prvem mestu. Ne mislim tu samo na OD, ampak na merila, k jih imamo o tem v tovarni. Zaradi več različnih pravilnikov o nagrajevanju se dogaja, da imajo nekateri naši sodelavci možnost zaslužiti precej več kot drugi. Upajmo, da nam bo AODM v veliki meri rešila ta problem in da bodo približno enaka delovna mesta v različnih delovnih enotah tudi enako nagrajena.

O NAGRAJEVANJU

Še danes veliko ljudi v tovarni ne razume, da daje AODM samo kriterije za oceno, po kateri naj bi bilo vsako delovno mesto ovrednoteno, ne pa denar ali večje plače. Se pravi, da z AODM ne bomo dobili nič več, če ne bomo zares tudi več naredili. Nekateri menijo, da če je priznan večji osebni dohodek, AODM sploh ni potrebna. Od AODM smo veliko pričakovali. Računali smo, da nam bo z njo avtomatično odpadel problem nagrajevanja. V resnici pa nam ne bo vsega rešila. Toda v tovarni bodo pravičnejši odnosi in manj bo nezadovoljstva.

Kot vemo, smo s 1. 7. dvignili tarifne postavke fizičnim delavcem, čeprav je bilo to v začetku mišljeno samo za normske delavce, ker so prav kvalificirani kadri zapuščali podjetje. Da je to resnica, vidimo po podatkih za čas od maja do konca avgusta, ko je

zapustilo podjetje 228 oseb, od tega 165 delavcev in 63 uslužbenec. Kasneje smo vključili še 182 ljudi, ki ne delajo na normo, so pa fizični delavci. To pa predvsem zato, ker so bili primeri, da so bili delavci na enakih delovnih mestih (električarji, žerjavovodje, snažilke) v eni EE normirani, v drugi pa ne. Iz tega sledi, da bi žerjavovodje v MO zaslužili veliko več kot v FI. S tem, da smo priključili še teh 182 sodelavcev, je bil rešen problem različnih OD na približno enakih delovnih mestih. A kaj se je zgodilo? Čeprav je o tem sklepal UO, CDS, obratni DS in vodstva PE in so se s tem vsi strinjali, je iz tega nastal nov problem. Vse je bilo v redu, dokler niso prišla na dan imena in plače. Takrat pa se je začelo: Zakaj snažilke toliko zaslužijo, zakaj delavec več zasluži kot mojster, zakaj pomožni delavec več dobi kot referent? Itd. Zbrali so se kontrolorji, organizatorji proizvodnje in drugi ter kritizirali Litostroj (oziroma sami sebe) in zahtevali, direktno ali indirektno, večje osebne dohodke. Kako lepo bi bilo, če bi se organizatorji proizvodnje v zgodovini Litostroja na lastno pobudo že kdaj prej zbrali, pa danes ne bi bilo in ne bi smelo biti vprašanja OD. Ne trdim, da nekateri od njih niso imeli tudi pametnih predlogov, kako izboljšati položaj v tovarni, toda to bi lahko predlagali tudi prek samoupravnih organov. Pri teh »zbiorih« pa se je hkrati pokazalo, da v naši tovarni nismo enotni, da se gremo »mi-vi« in podobno. Dokler ne bomo enotni in ne bomo vsega, kar je sklenjeno v UO ali DS, vsi do zadnjega z razumevanjem in voljo izpolnjevali, ne bo naše delo tako uspešno, kot bi moralo biti.

O SAMOUPRAVLJANJU

Zadnje čase se precej razpravlja o samoupravljanju, o vlogi in moči samoupravnih organov. Menim, da je pri nas v podjetju samoupravljanje kar na zadovoljivi stopnji, zlasti glede ustavnosti in zakonitih aktov. Vprašanje pa je, če sta tudi vsebina aktov in odnos med samoupravnimi organi povsem ustrezna, če se tudi tu ne gremo »mi« in »vi«. Če hočemo, da bo naše samoupravljanje boljše in tudi za člane samoupravnih organov privlačnejše, tako da ne bo več problema udeležbe in sklepčnosti, bi morali v UO in CDS podrobno obravnavati tudi posamezna naročila, roke, dotok materiala in podobno. Posameznike in službe, ki so odgovorne za te dejavnosti, je potrebno večkrat poklicati na poročanje, jih strokovno zadolžiti in pregledati, kdo je delo izpeljal in kdo ne. Tako bomo prišli do konkretnih imen, kdo in kje ni opravil svoje delovne dolžnosti, da se ne bomo stalno prepirali in izgovarjali drug na drugega. Moramo si biti na čistem, kaj je in kaj ni mogoče storiti.

POČISTIMO ŠE SVOJ PRAG

Poglejmo zdaj še svoj prag in ga počistimo! ZMS kot organizacija mladih se bo morala v bodo-

če intenzivneje preusmeriti v delo interesnih dejavnosti. To so predvsem tiste dejavnosti, ki nudijo mladincem tudi neke ekonomske olajšave, kot so npr. PZS, Planinska zveza, taborniki, razni abonmaji in podobno.

V poročilu o delu je v glavnem omenjeno, kaj je opravil v svoji mandatni dobi TK ZMS, ni pa omenjeno samostojno delo aktivov. Moramo priznati, da tudi v tej mandatni dobi samostojno delo mladinskih aktivov ni bilo tako, kot si želimo ali kot bi moralo biti. Edino v enem ali dveh aktivih so večkrat sklicali sestane celotnega aktiva, kjer so po strokovnem poročilu poročevalca, pa naj bo to šef EE, vodja terminskih služb ali član TK ZK, obravnavali dogodke, ki se nanašajo samo na našo tovarno ali pa na vso državo. Tudi tu lahko vidimo, da je aktivnost posameznih MA predvsem odvisna od njihovega in vodstva EE. Ko mladinci opazijo, da se zanje zanima tudi kak starejši tovariš, za katerega so bili prej mišljenja, da je njihov paznik — policaj, ne pa tovariš — član kolektiva, dobijo do dela družbeno-političnih organizacij čisto drugačen odnos, kot so ga imeli prej. Omenil sem, da sta le dva ali en MA kolikor toliko samostojno delala in da je delo MA predvsem odvisno od vodstva ali predsednika. S tem nočem reči, da so vsi drugi spali zimsko spanje; res pa niso pokazali toliko lastne angažiranosti, kot bi jo morali za uspešno delo. Temu je lahko vzrok tudi osebna prezaupenost in podobno. Kot smo videli, je mnogo objektivnih vzrokov, ki zavirajo uspešnejše delo aktivov po obratih, da niti ne omenjam dela po učinku, se pravi normskega dela. Zato je potrebno, da se temeljito pogovorimo o delu MA: ali ga moramo še bolj osamosvojiti ali pa ga ukiniti, in poiskati drugo obliko de-

Ilegalec (foto B. Kocjančič)

OB 29. NOVEMBRU — PRAZNIKU USTANOVITVE NOVE JUGOSLAVIJE — ČESTITAJO DELOVNEMU KOLEKTIVU TITOVIH ZAVODOV LITOSTROJ:

ZVEZA KOMUNISTOV, DELAVSKI SVET, UPRAVNI ODBOR, SINDIKALNA ORGANIZACIJA, ZVEZA MLADINE IN SE POSEBEJ UPRAVA NAŠEGA PODJETJA Z ŽELJO, DA BI POSVETILI VSE SVOJE MOČI ZA ZVIŠANJE PRODUKTIVNOSTI IN TAKO PRISPEVALI SVOJ DELEŽ DRUŽBI IN LASTNEMU BLAGOSTANJU.

la, primerno za tovarno, kot je naša.

ANGAŽIRANOST MLADIH KOMUNISTOV

Ker smo že pri aktivnosti in neaktivnosti, se ustavimo še malo pri angažiranosti mladih komunistov. Moramo priznati, da ti, ko pridejo iz JLA, niso več tako aktivni v mladinski organizaciji ali kje drugje. Oglejmo si to konkretno v Litostroju. Od 27 članov ZK, starih pod 25 let, delajo bolj ali manj aktivno v ZM samo štirje v sekretariatih OO, ostali pa v glavnem samo plačujejo članarino. Vidimo, da se prav mladi komunisti najmanj udeležujejo akcij, ki smo jih priredili. Ustavimo se še pri sprejemu članov v ZK. Zelja nas vseh je, da bi bilo v ZK sprejetih čimveč mladih in sposobnih članov. Mladinci začno tiho in polglasno razmišljati, zakaj bi se včlanili in plačevali vsak mesec tisočak ali dva, če so lahko vseeno družbeno-politično aktivni. Mogoče bi si kdo drugo leto zaželel delati v inozemstvu, pa bi imel takoj neprimernost, če ne dru-

gačne, pa moralne, saj če komunist kaj zagreši, kar ni tako redko, mu sodelavci brž začno očitati: Glej, kakšni ste komunisti! Nihče ne reče, kakšni so samo nekateri člani ZK. Se pravi, da tudi ZK kot organizacija izgublja svojo moč. Upajmo, da jo bo ob sedanji reorganizaciji spet dobila, in to takšno, kot jo je imela v času NOV in po njej. Dokler se ne bo v sami ZK izboljšalo delo, tudi v drugih organizacijah ne bo pravega poleta in bomo stalno imeli kadrovske probleme.

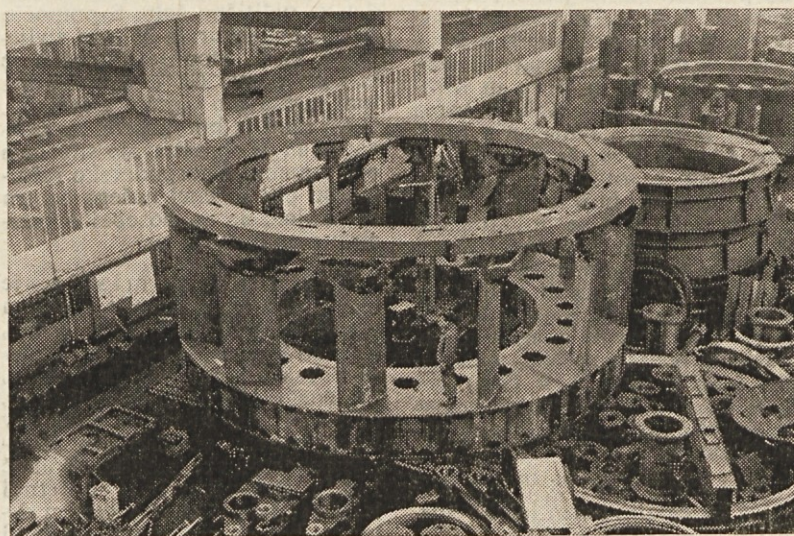
Tudi na TK ZMS smo večkrat obravnavali sprejem članov TK v Zvezo komunistov in priznati moramo, da imamo v naših vrstah sposobne in za sprejem zainteresirane člane. Večkrat pa ti mladinci opazijo moralo starejših članov, zato pred vstopom v ZK raje še malo razmislijo. Seveda pa bomo razen sedanjih načinov aktivnosti morali v svoje delo vpeljati tudi nekatere stare oblike dela, za katere smo bili mišljenja, da so se že preživele, a v re-

(Nadaljevanje na 2. strani)

KAPLANKA IN POL....

V dnevnem tisku in med radijskimi poročili se zmeraj pogosteje pojavljajo vesti o napredovanju del na enem izmed

najpomembnejših hidroenergetskih objektov v Sloveniji in državi — HE Srednji Dravi I v Zlatoličju pri Mariboru. Strojno

Poskusna delavniška montaža vodilnika za HE Srednja Drava

opremo za to elektrarno, ki bo imela vgrajena dva, pred Djerdapom doslej največja Kaplanova gonilnika v Jugoslaviji, izdelujemo v naši tovarni.

Kakor se investitor stalno bori z novimi in nepričakovanimi težavami, ki mu jih pripravljajo tako narasle vode, kot izredno obsežna gradbena dela, je tudi v naši tovarni in pri poddobaviteljih potrebno spet in spet stakniti glave in iskati rešitve bodisi v novih proizvodnih prijemih bodisi v posebnih izvedbenih metodah. Kljub temu delo lepo napreduje in pred kratkim se je že pričela poskusna delavniška montaža vodilnih ter ostalih turbinskih delov. Dimenzije tega dravskega giganta nam nudijo lepo predstavlo o še večjih turbinah, ki se nam obetajo za HE Djerdap, obenem pa dajejo nov dokaz sposobnosti naših projektantov, konstrukterjev in neposrednih izvajalcev. Zato naj še naprej in do uspešnega konca zaželimmo prosto po Cankarju: »Vso srečo tebi, Srednja Drava!«

ETO

Kritične besede na mladinski konferenci

(Nadaljevanje s 1. strani)

snici smo jih preželi mi. To so: »Pokaži kaj znaš«, »Spoznavajmo se med seboj«, razni plavi ali rdeči večeri tabornikov in ferijalcev, športne prireditve itd. To so predvsem takšne stvari, ki naj bi posameznike zainteresirale za konkretne dejavnosti in jih povezovali v neko celoto, kjer vsakega lahko uspešneje obveščamo o delu ZMS, tovarni in vseh naših družbi in ga tako posredno vključujemo v samoupravni sistem. Da pa bo naše delo uspešnejše, moramo resnično izboljšati način obveščanja, in to ne samo za mladince, ampak za ves kolektiv. Prav tako pa se moramo malo več ukvarjati tudi s proizvodnimi problemi, ki jih pri nas na žalost ni malo. Vprašanje pa je, koliko jih lahko rešujemo mi, če jih ne rešijo za to izsolani in po službeni liniji zadolženi ljudje.

Po poročilu predsednika je prebral blagajniško poročilo Jože Volovec:

Dohodki: (razne dotacije, članarina, izkupički prireditve itd.) so bili S dinarjev 1.311.064.—

Stroški: (reprezentanca, darila, potni stroški, prevozi, dota-

1. mladinci še premalo poznajo samoupravljanje;

2. starejši samoupravljalci posvečajo premalo pozornosti mladim v DS.

MA so po enotah predlagali po dva kandidata v ODS, vendar večina od teh ni bila izvoljena. Znano nam je tudi, da se nekateri sklepi ODS in CDS ne realizirajo, kot bi se morali.

Sklepi ODS in družbeno-političnih organizacij v podjetju bi morali biti objavljeni na oglasnih deskah, ker le tako bomo seznanjeni s problematiko podjetja. Zapisniki naj bi bili napisani tako, da bodo tudi delavcem z nižjo strokovno izobrazbo razumljivi.

Obveščanje kolektiva je danes nezadovoljivo; zato se pojavljajo razne čenče, kar negativno vpliva na psihozo delavcev, saj nam je znano, da vedo delavci veliko povedati za vogali in po raznih lokalih. V prihodnje naj bi za to uporabljali naš časopis, tovarniško ozvočenje in oglasne deske, predvsem pa obveščanje prek mojstrov in na zborih delovnih ljudi, za katere sem mnenja, da sta 2 ali 3 na leto očitno premalo.

Mojstri naj bi posvečali več pozornosti mladim in jih strokovno in moralno vzgajali. Znano nam

so tolmačili, da sme delavec preseči normo le za 15 %. Delavcem se je takoj v začetku popravljala norma po opravljenem delu. Popravljen je bila po trajanju delavčevega dela. Zato se je dogajalo, da so delavci delo, ki je bilo visoko normirano, zavlačevali, pri tem pa imeli majhen preseg; norma tako seve ni bila popravljena. Škoda za podjetje pa je bila v tem, ker je delavec dobil za delo isti denar, čeprav se je rok izdelave na ta način podaljšal.

Sedaj so norme popravljene s korekcijskim faktorjem, ki je bil izračunan po dosegih norm v letu 1965 s predvidenim 15 % presegom. Pri tem pa se je pojavil nov problem glede normiranega časa. Nekateri norme so še vedno nekoliko previsoke, druge pa prenizke. Previsoke tehnologije še zvišujejo in dopuščajo 15 % presega, prenizkih pa delavcem ne popravijo in tako ti ne dosegajo norm. Upoštevati bi bilo treba pri strojih n. pr. karakteristiko, predvsem pa moč in točnost. Poleg tega pa še kakovost orodja, ki ga delavec uporablja pri določenem delu.

Stane Mlinar:

Rad bi omenil nekatere nepravilnosti, ki se dogajajo v tovarni:

a) Črpalke se gradijo skoraj tri mesece, ohišje pa pride v montažo šele potem, ko se začne izdelava drugih delov. Zato je zaseden prostor, ki je bil namenjen za montažo drugih črpalk.

b) Delavci, ki delajo v oddelku KC, RP itd., si morajo sami pokiskati dele, ki jih dobijo v delo. Tako na primer dobi delavec normo 0,3, mora pa predmet iskati pol ure; kako naj potem dela na normo?

c) Nekateri mladinci, ki bi radi obiskovali večerno šolo, delajo v izmenah. Vložili so že prošnjo, da bi delali samo dopoldne, a jim je bila odbita.

Stane Pivk:

Zelo radi bi se udeleževali v ZMS in v drugih organizacijah, čeprav se nas večina izredno izobražuje, pa ne moremo dobiti ležišča v samskem domu na Džakovičevi 10. V provizoriju na Džakovičevi 57 pa je to nemogoče. Imam vtis, da dobi samo tisti mesto v SD II, ki je stanovanjskemu referentu simpatičen.

Predlagam, naj v bodoče razporedi ležišča v SD II samo TK ZMS, in to tako, da tisti, ki želi v ta samski dom, pošlje pismo prošnjo TK. Ta pa naj odloči, ali bo dobil ležišče ali ne.

Simo Čule:

V jeklolivarni je zaposlenih več delavcev iz drugih republik. Mojstri jim posvečajo premalo pozornosti, pa dobivajo zato delo iz slabih materialov, tako da so izdelki včasih porazni. ZMS bi morala mojstre opozoriti, da tako ravnanje ni pravilno.

Vladimir Požeg:

V sestavu MO so delovale tri komisije, in sicer: ideološka, kulturna in učna. Vzporedno je deloval tudi kino klub in pa klub OZN.

Ideološka komisija je bila najaktivnejša. Formirala je klub OZN. Zbrala je nadalje kadeer za politično šolo. S pomočjo MK je organizirala šolo za življenje I. in II. stopnje. Dodatno je bila ob dnevu OZN organizirana tudi razstava o vojni v Vietnamu. O tej temi je bilo posebno predavanje, ki je obravnavalo situacijo v Vietnamu. Z gospodarske reforme so bili gojenci našega centra seznanjeni še na posebej organiziranem predavanju.

Kulturna komisija je bila predvsem povezana s delom enake komisije pri DS v domu, kjer so bile organizirane proslave, pevski zbor in oddaja »Pokaži, kaj znaš«. Morda bi omenil še to, da so se naši mladinci odzvali v lepem številu ob akciji za zbiranje denarnih sredstev kot pomoč Indiji. Organiziran je bil tudi kino klub, ki je s svojim delom popestril predvsem nedeljski dopoldanski čas. Bilo je organizirano tudi predavanje Vitka

Muska, a se ga je žal udeležilo le 32 članov.

Športna sekcija je končno dobila prostor, v katerem lahko dela. V tekočem letu so se člani udeležili letnih tekmovanj med domovi, med razredi in po letnikih.

Učna komisija je delala predvsem s komisijo pri DS v domu. Za gojence z negativnim uspehom so bile organizirane dodatne učne ure. Občasno so posameznike, ki so namerno opuščali učenje, klicali na zagovor, kar je v večini primerov rodilo pozitivne rezultate.

Naši člani so se udeležili tudi seminarja, ki ga je priredil TK,

klub mladih proizvajalcev pa to ne velja. Omejili ste se samo na ekskurzije v druga podjetja in na sprejeme delegacij.

Predstavniki »Uljanika« iz Pule:

Naše sodelovanje z vami je dobro. Mi smo vas že obiskali in sedaj spet pričakujemo vas. Upam, da se bo naše sodelovanje poglobilo tudi v športu. Vaše finančno stanje bi se dalo izboljšati z mladinskim plesom, kar ste že poskušali, pa vam ni uspelo. Žalostno je tudi, da je v Litostroju toliko mladincev, pa jih je tako malo v Zvezi komunistov. Treba je začeti z intenzivnim delom.

O prihodnjem delu ZMS

V prihodnje bo morala ZMS svoje delo preusmeriti predvsem na področje samoupravljanja in reševanja problematike tovarne. Dosedanji rezultati kažejo, da bomo morali delo TK ZMS tako prilagoditi, da bomo zainteresirali čimvečji krog mladih, ker le tako jih bomo lažje vključevali v samoupravne organe in jih aktivirali za delo v mladinski organizaciji. Naloga TK ZMS je, da bo

skrbel, da bo mlad človek brez vsakega strahu postavil vprašanja in nanje dobival tudi odgovore. Delajmo, kar mislimo, da je pravilno ni najpotrebnejše, in ne, kar nam bodo drugi ukazali.

Zavedam se, da naše delo ne bo lahko, zato pozivam vse mladince k sodelovanju, od vseh družbenih sil pa pričakujem vsestransko pomoč in razumevanje.

Jože Baumkircher

Predstavniki Železarne Jesenice:

Ceprav naše podjetje z vašim nima ožjih proizvodnih stikov, imamo podobne težave kot vi in predlagam, da bi se sešli še kdaj drugič, ne pa samo na rednih letnih konferencah. Pa še to: če ste nas že povabili, bi bilo prav, da bi nam bili poslali tudi gradivo, da bi bili že vnaprej seznanjeni z vprašanji v rzapravi. Na prvem mestu v vseh podjetjih mora biti proizvodnja.

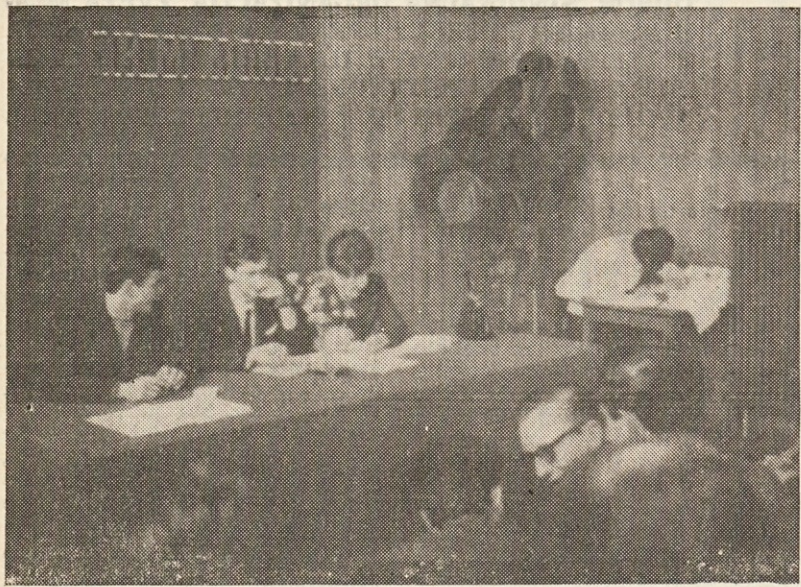
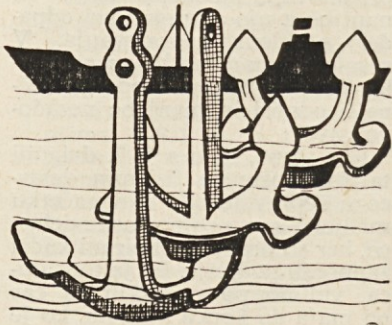
Kaj pomaga, če hodite na ekskurzije v druga podjetja, če pa še svojega dobro ne poznate. In nič nam ne pomagajo samo dobre in napredne ideje, treba je sposobnega dela. Delajmo, kar čutimo, da je najpotrebnejše, ne pa to, kar bi nam drugi ukazali.

Predstavniki STT Trbovlje:

Naša dva aktiva sta med seboj vsa leta tesno sodelovala, kar pa nikakor ne velja za letošnje leto. Dobro bi bilo, če bi se mladinski aktivni iz vseh treh podjetij poslovnega združenja kdaj zbrali in skupno razpravljali o problemih proizvodnje in drugem. S tem bi le še bolj poglobili naše sodelovanje. Lahko bi imeli več medsebojnih srečanj v nogometu, košarki ali odbojki, ne pa samo enkrat na leto.

Predstavniki Metalne iz Maribora:

Navedli bi nekaj problemov, ki so podobni vašim. Prvo je nagrajevanje. Zdaj, ko se je pojavila analitična ocena delovnih mest, upam, da se bo to uredilo. Drugo pa je samoupravljanje. Tudi pri nas je nezainteresiranost mladih na tem področju. Zveza komunistov bi morala dajati mladini pobudo za udeleževanje. Prav ti pa ne dajejo dobrega zgleda delavcem, saj niti ne prihajajo na sestanke. Kakor je videti, imamo vsa tri podjetja, to je MM-STT-TZL iste probleme. Zato predlagam, da bi se čimprej sestali in da ne bomo na tem sestanku razpravljali, kdo je kriv in zakaj je kdo kriv, ampak da začnemo z novimi metodami dela.

Na konferenci

cije skupinam itd.) pa so dosegli S dinarjev 670.623.—

Saldo dne 23. X. 1966 je bil 640.441 Sdin.

MISLI IZ DISKUSIJE

V diskusiji je **Jože Baumkircher** dejal, da mora Zveza mladine kot družbeno-politična organizacija mladih iskati v prihodnje tiste oblike dela, za katere se mladi zanimajo in ki jim nudijo tudi ekonomsko olajšave, kot so: počitniška zveza, taborniki, planinsko društvo. Brž ko nam bo uspelo povezati večji krog mladih ljudi v celoto, jih bomo lažje vključevali v samoupravne organe, v vrste ZK in jih zainteresirali tudi za aktivno delo v Zvezi mladine.

Vprašujemo se, zakaj taka pasivnost mladincev in kako jih vključiti v aktivno delo. Mislim, da je del krivde na samih vodilnih v TK, ker nismo mogli ali znali najti takih oblik dela, ki bi bile za mladega človeka primerne in zanimive.

V našem podjetju je 620 mladincev, dela pa jih samo okoli 30. Tudi na sejo TK jih pride samo peščica, od teh pa se ne da pričakovati ne vem kakšnih uspehov. Mladi aktivisti naj delajo v dveh smereh:

— sodelovati morajo pri reševanju problemov v tovarni, vključevati se v samoupravljanje in biti seznanjeni s težavami gospodarske organizacije;

— zasledovati morajo delo v sosednjih podjetjih, občinah in republikah; mislim, da bi bilo dobro navezati stike tudi z mladino v sosednjih državah in spoznati njihov način dela.

Člani ZM v samoupravnih organih niso znali ali pa niso mogli do zdaj zavzeti konkretno stališče k predlogom. Za to sta dva vzroka:

je, da se preveč zadržujejo po pisarnah in se vse premalo zanimajo za proizvodnjo. Še vedno so mišljenja, da je samo mladinska organizacija tista, ki naj bi moralno vzgajala mlade in v njih vzbujala čut do družbene lastnine.

Stane Miklavčič:

Glede na to, da se precej mladincev hrani v naši DR, se mi zdi potrebno, da spregovorimo o nekaterih pomanjkljivostih te naše menze. Večkrat se je zgodilo, da je abonent našel v jedilih razne ostanke, kar priča o nepazljivosti pri pripravljanju hrane. Prav tako se mi zdi potrebno, da bi lahko povečali izbiro jedil. Tudi higieni bi bilo treba posvetiti več pozornosti, tako da abonent ne bi dobil v roke mastnega ali mokrega jedilnega pribora in krožnikov. Pri kosilu bi bilo treba nujno pospešiti odnašanje pladnjev z miz, ker se včasih zgodi, da novi abonent ne najde prostora.

Servirke naj bi imele bolj čiste obleke. Ne zdi se mi nadalje prav, da hodijo nekateri delavci v menzo kar v delovnih oblekah. Prepovedati bi morali tudi kvartanje in prodajanje alkoholnih pijač. Vsekakor pa se ne sme ponoviti prodajanje kave, »sladkane« s soljo (dne 22. 9. 1966). Želim, da se sklepi konference o tem uresničijo in sporočijo upravniku menze.

Mirko Sotlar:

Pri doseganju norm je bilo opaziti v letu 1965, da so te previsoke. Zato je bil sprejet ukrep, da se opravi revizija norm. Pri tem

Pred konferencami ZK Litostroja

KONFERENCE OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZK MORAJO BITI ZAKLJUČENE DO 10. DECEMBRA 1966,
LETNA KONFERENCA ZK LITOSTROJA PA BO JANUARJA 1967

Na svoji 22. redni seji dne 3. 11. 1966 so člani TK ZK Litostroja s sekretarji osnovnih organizacij razpravljali o pripravah na letne konference osnovnih organizacij ZK v Litostroju. V te zah, ki so jih prejeli vsi prisotni, so bila nakazana nekatera izhodišča za pripravo poročil in razpravo na rednih letnih konferencah osnovnih organizacij ZK kakor tudi komunistov Litostroja.

Kljub izredno razgibanemu razdobju po delovnem sestanku komunistov Litostroja, ki je bil dne 23. 12. 1965, in kljub analiziranju dejavnosti osnovnih organizacij po IV. plenumu CK ZKJ ne moremo prezreti, da so posvečali v osnovnih organizacijah premalo pozornosti gradivu in stališčem, o katerih smo razpravljali in jih sprejemali na sejah TK ZK. Ni mogoče zanikati aktualnosti obravnavanih problemov in neresenih vprašanj, vendar obravnavano gradivo in sprejeta stališča niso vedno naletela na ustrezen odmev v najširšem krogu komunistov, kakor tudi ne v ostalih družbeno-političnih organizacijah. Ugotavlja se, da je še zmeraj mnogo gradiva za obravnavo na sestankih osnovnih organizacij, ker delo ni bilo tako uspešno, kot si želimo; zato naj letne konference sprejmejo smernice za nadaljnje vsebinsko intenzivnejše delo.

V poročilih in razpravah na letnih konferencah je treba odpraviti splošnost. Odgovoriti moramo na vprašanje, kako smo delovali kot politična organizacija. Zlasti gre za oceno delovanja osnovne organizacije kot osnovne gonilne politične sile. Ali se je pojavljala kot idejna politična sila s svojimi političnimi stališči do problemov v delovni organizaciji, kako je pri tem uspevala in ali ni bila samo podaljšek organom upravljanja?

ZA VEČJE UVELJAVLJANJE SAMOUPRAVLJANJA NA VSEH PODROČJIH

Razdobje preteklega leta je dajalo vsem komunistom veliko priložnosti za aktivnost na naj-

različnejših področjih družbeno-političnega in ekonomskega življenja. Nevsklajenost samoupravne prakse z zahtevami časa, vedno bolj pomembna vloga proizvajalca v gospodarstvu in družbenimi sredstvi in nenehna prizadevanja za dosledno izvajanje načel delitve dohodka po delu so bistveno vplivala na vsebino in metodo dela ZK v naši gospodarski organizaciji, kakor tudi na oblikovanje političnega razpoloženja. Delavsko samoupravljanje je osnovna vsebina socialističnih odnosov na vseh področjih družbenega življenja. Komunisti Litostroja morajo vsa svoja prizadevanja osredotočiti na to, da bi sistem samoupravljanja dejansko postal osnovna oblika upravljanja vseh gospodarskih in družbenih zadev. Kakor na IV. plenumu CK ZKJ, tako je tudi v osnovnih organizacijah problematika samoupravljanja v ospredju. Mnenje komunistov osnovnih organizacij v razpravah po IV. plenumu je, da samoupravljanje pri nas nima tistega položaja, kot bi ga moralo imeti. Razvoju samoupravnega sistema in njegovemu izpopolnjevanju se ne posveča potrebna skrb in je čuti določeno stagnacijo. Med osnovnimi problemi je problem kompetenc samoupravnih organov po enotah, s katerimi se edino lahko uresniči večji vpliv proizvajalcev na življenje in delo kolektiva. Posebno skrb bo treba posvetiti razčiščenju kompetenc posameznih samoupravnih organov v podjetju, da ne bodo zavore za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov.

Te odnose bi morali odstranjevati predvsem člani ZK, ki v teh organih delujejo. Pogostokrat smo tudi zelo splošni in zahtevah, pa tudi do sebe, ker ne dajemo konkretnih prispevkov za iskanje boljših poti. Ali nismo morda prezahtevni glede deleža posameznikov (delavec ne more razpravljati tako kot vodilni, o svojem delovnem področju pa moramo lahko vendarle boljše kot vodilni), ki razpravljajo iz svojega zornega kota. Zato je dolžnost komunistov, da konkretno občutijo naše delo na področju samoupravljanja in si zastavljajo take programe dela, ki jih bodo tudi izpolnili. Zato je nujno potrebno analizirati probleme v razvoju samoupravljanja, pri čemer je potrebno ugotoviti, ali in koliko obstoječi odnosi in kolektivu ustrezajo osnovnim ciljem razvoja samoupravljanja in kateri družbeni odnosi negativno vplivajo na idejne usmeritve proizvajalcev. Posebno vlogo pri razvijanju samoupravnih odnosov ima ZK kot politična organizacija. Naš osnovni cilj je navsezadnje izgradnja družbe na samoupravni osnovi. Zato je vloga ZK na tem področju v premagovanju političnega odpora proti novim odnosom in v demokratičnem preraščanju teh odporov. Komunisti morajo to svojo nalogo izvajati na ta način, da ugotavljajo konkretne probleme, možnosti in smeri razvoja samoupravljanja v naši delovni organizaciji ter da oblikujejo svoja stališča do njih. Tako vloga komunistov je zelo komplicirana in posebno odgovorna naloga, ker zahteva temeljito poznavanje vseh značilnosti obstoječih odnosov v delovni organizaciji, vseh možnosti in načinov angažiranja komunistov, kot tudi drugih družbenih činiteljev v njihovem razvoju. Zdaj, ko delovni ljudje in samoupravni organi izstopajo kot neposredni samoupravljalci, dobiva politika Zveze komunistov karakter, ki nosi največje družbeno odgovornost za razvoj določene politike v družbenih organih za usmerjanje vseh notranjih sil in vsakega posameznega člana in smeri nadaljnjega razvoja samoupravljanja. Komunisti se morajo vključiti v proces revolucioniranja odnosov v delovni organizaciji na osnovi samouprave. Ze doseženi uspehi na po-

dročju delavskega samoupravljanja v naši delovni organizaciji nam narekujejo, kot najbolj napredni sili, da se še odločneje zavzemamo za nadaljnjo kakovostno rast samoupravljanja in s tem za neposredno odločanje proizvajalcev o vseh vprašanih usmerjanja proizvodnje in delitve. V razvoju neposrednega samoupravljanja in za njegovo večjo afirmacijo nastopajo tudi ovire, kot so vprašanja kompetenc in materialne osnove decentraliziranih samoupravnih organov, za kar se zavzemajo tudi proizvajalci v ekonomskih enotah, ki vidijo v taki rešitvi prav tako vlogo samoupravljanja.

NEZADOSTNO USMERJENA VLOGA ZK PO REFORMI

Pomanjkljivosti v aktivnosti članov ZK so prišle posebno do veljave ob sprejetju ukrepov za gospodarsko reformo. Opazili smo, da v mnogih osnovnih organizacijah ni bila vloga ZK zadostno usmerjena v spoznavanje temeljnih načel reforme. Komunisti niso dovolj oblikovali svojega razpoloženja pred uveljavljanjem gospodarske reforme in po njem, so pa v tem obdobju posvetili na sestankih osnovnih organizacij mnogo pozornosti vprašanjem in problemom gospodarjenja v delovni organizaciji na splošno in v zvezi s tem tudi strokovno tehnološkim in organizacijskim ukrepom. Zato so nekateri sestanki osnovnih organizacij bili bolj podobni sejam samoupravnih organov ali strokovnih kolegijev. Prav je, da smo komunisti seznanjeni s problemi proizvodnje in poslovanja, z vsebino predlogov ODS, PE/S in drugimi vprašanji gospodarjenja, toda ni prav, da osnovne organizacije odločajo o zadevah, ki spadajo v pristojnost samoupravnih organov in strokovnih služb.

Na redni letni konferenci kot na sestankih osnovnih organizacij se moramo komunisti dogovoriti in sprejeti stališča, ki bi jih morali komunisti zagovarjati in jih s pomočjo prepričevanja uveljavljati tam, kjer aktivno delujemo. Pogrešamo soočenje smernic in načel gospodarske reforme z vsakdanjo prakso in na osnovi tega sprejetih stališč. Za to pomanjkljivostjo se skriva velika nevarnost, ker s takim delovanjem prevzemajo nase prav komunisti osnovne organizacije vso neposredno odgovornost, ne pa samoupravni organi in strokovne službe.

POSEBNA SKRB IZBIRI KADRA ZA NOVA VODSTVA

Kadrovska politika dela in povezava med družbeno-političnimi organizacijami na tem področju je slaba. Posvetiti ji bo treba v bodoče večjo pozornost, da bi kandidati za nova vodstva osnovnih organizacij in TK živeli z utripom delovne organizacije, da bi nastopali bolj aktivno in politično ustvarjalno. Razprave o kandidatih za nova vodstva bodo organizirale vse osnovne organizacije, kakor tudi TK ZK Litostroja; na njih bodo izbrani najboljše člani iz vrst ZK. Konkretna praksa kaže, da v dosedanjem našem delu ni bila posvečena zadostna skrb izbiri vodilnih kadrov v ZK. To je imelo za posledico pasivizacijo osnovnih organizacij, ker so nekateri vodilni člani bili nesposobni ali nepripravljeni, aktivnejše delati na področjih, na katerih bi morali delovati kot komunisti.

Kadrovska politika je tesno povezana z družbeno-ekonomskim in ideološkim izobraževanjem članov ZK, kakor tudi z izobraževanjem vseh, ki aktivno delujejo v družbeno-političnih organizacijah. Enako velja za vse proizvajalce, ki čutijo potrebo po pridobivanju novega znanja, čemur je posvečena posebna pozornost, ni pa dovolj odziva. Danes, ko smo sredi globoke druž-

bene preobrazbe, so tu resnične dileme, ki slabijo naše delo. Res je, da je to daljši proces, ki zahteva vztrajno in globlje delo. Toda prav to nas navaja na povezovalne komunistov s proizvajalci v skupnih težnjah in interesih.

Vsako pridobljeno znanje obogati obzorje komunistov ali proizvajalca, ker se moramo zavedati, da so razne posebnosti, ki jih ustvarjata delo in življenje, na njih pa se vežejo tudi različni nazori. Zato se moramo boriti in vzgajati moralni lik komunistov in proizvajalca, kjer se spopada progresivno z manj progresivnim. Tudi o tem moramo spregovoriti na letnih konferencah komunistov, poiskati vzroke za tako situacijo ter bolj odločno in odgovorno postaviti izobraževalne programe pred svoje članstvo in proizvajalce.

Tovarniški komite ZK Litostroja je na dveh sejah ugotavljal, da vse premalo skrbimo za nenehno rast in pomlajevanje organizacije ZK, kar sodi v področje idejne vzgoje mladine. Nujno je, proučiti ustreznost osnovnih organizacij ZK za delo z mladino, kajti občuti se premajhna aktivnost članov ZK pri oblikovanju in vzgoji mladih za sodelovanje povsod tam, kjer mladina živi in dela. Komunisti moramo spremeniti svoj odnos do mladine. Njeno delo ocenjujemo na podlagi njenega političnega dela, ne upoštevamo pa njenih akcij v mladinskih organizacijah in društvih. Na konferencah moramo tudi temu vprašanju posvetiti potrebno pozornost.

POZORNOST NEAKTIVNIM ČLANOM ZK

Na letnih konferencah ZK Litostroja bo treba posvetiti posebno pozornost tudi neaktivnosti nekaterih članov ZK in prehajanju posameznikov in neke celotne osnovnih organizacij v splošno kritizirano in posploševanje neresničnih pojavov. Znano je, da udeležba na sestankih osnovnih organizacij ni bila zadovoljiva. Problem neaktivnosti je potrebno ocenjevati z aspekta zainteresiranosti in odnosa do dela v ZK, za kar je treba poiskati vzroke in jih potem dosledno odstranjevati. To gotovo ni enostavna naloga, ker se vzroki skrivajo recimo, večinoma pod plaščem članarine, socialnih problemov, v posledicah gospodarske reforme ipd.

Vodstva osnovnih organizacij, kakor tudi TK ZK bodo v svojih konkretnih pripravah postavili svoje programe, s katerimi bo nujno seznanjen tudi kolektiv. To nam narekuje, da se komunisti nesebično in aktivno borimo proti pojavom birokratizma, hkrati pa krepimo občutek odgovornosti, ki mora rasti iz družbeno-ekonomskega položaja. Osebnost odgovornost je merilo upravljavčeve zavesti, saj samoupravljanje ni samo parvica, ampak tudi dolžnost, ki se ne sme skrivati za kolektivno odgovornostjo. Boriti se moramo za popolno javnost dela na vseh ravneh in delovnih področjih. Nujno je pritegniti komuniste in delovne ljudi v pravico pri sprejemanju stališč in sklepov od začetka do konca.

Predlogi za nove metode dela in reorganizacije Zveze komunistov, ki jih bodo dale osnovne organizacije, bodo opora in navodilo tovarniškemu komiteju pri proučevanju novih metod dela in reorganizacije tovarniške organizacije ZK. Ko so posamezni komunisti ocenjevali vzroke za pojave pomanjkljivosti v delu družbeno-političnih organizacij, so ocenili, da je eden izmed vzrokov profesionalizem v vodenju tega dela. Osnovne organizacije bodo o tem vprašanju ponovno spregovorile in se odločile za sekretarja TK ZK — amaterja ali profesionalca.

Predlog reorganizacije osnovnih organizacij ZK Litostroja je TK v celoti sprejel in postavil

takšne sestave novih osnovnih organizacij:

1. Osnovna organizacija ZK — Splošno administrativne službe, ki zajema: upravo podjetja, organizacijske službe, ekonomsko-analitski oddelek, sekretariat, kadrovske službe, izobraževalni center in delavsko uslužbenko restavracijo.

2. Osnovna organizacija ZK — Gospodarsko komercialne službe zajema: finančno računsko službo, prodajno projektivni biro in materialni biro.

3. Osnovna organizacija ZK — Metalurški obrati zajema: vodstvo enote, modelno mizarstvo, livarno sive in jeklene litine.

4. Osnovna organizacija ZK — Strokovne službe in tehnični sektor zajema: tehnično vodstvo, centralni tehnični biro, službo kvalitete, terminsko plansko operativno, tehnološko pripravo dela.

5. Osnovna organizacija ZK — Pločevinarna zajema: vodstvo enote, pločevinarno in kovačijo.

6. Osnovna organizacija ZK — Mehanska obdelava zajema: vodstvo enote, konstr. biro, vodstvo meh. obdelave, težko obdelavo, orodjarno s skladiščem, brusilnico tekačev, rezkarno, vmesne operacije in brusilnico, strugarno in ozobljenje.

7. Osnovna organizacija ZK — Montaža zajema: vodstvo montaže, montažo HS, montažo IO, montažo DM/TTS in zunanjo montažo.

8. Osnovna organizacija ZK — Vzdrževanja zajema: vodstvo enote, gradbeno vzdrževanje, strojno električno vzdrževanje, energetsko vzdrževanje, transportno vzdrževanje.

—o—

Med drugim so na seji tovarniškega komiteja ZK sprejeli še tele sklepe:

— Tovarniški komite ZK Litostroja bo tudi v prihodnje štel 15 članov in tri člane revizijske komisije.

— Osnovne organizacije bodo predlagale sandidate za člane TK ZK po ključu: na vsakih 17 članov osnovne organizacije predlagajo po enega kandidata.

— Tovarniški komite bo na svoji prihodnji seji razpravljal o dnevnem redu in poteku letne konference, obenem pa bo na tej seji obravnaval predlog, katere komisije naj bi imel bodoči tovarniški komite in katere komisije naj bi delovale na letni konferenci ZK Litostroja.

— Tovarniški komite ZK je sprejel predlog poglavij, ki naj bodo zajeta v poročilu tovarniškega komiteja in predlog tez za poročilo o bodočih nalogah komunistov Litostroja. Tovarniški komite je zadolžil posamezne člane za pripravo teh poročil, ki bodo zajemala poglavja:

— vpliv gospodarske reforme na naše podjetje in aktivnost komunistov pri reševanju proizvodne problematike;

— osnove ekonomske politike v letu 1966 in ukrepi za njeno realizacijo;

— komunisti in demokratizacija samoupravljanja;

— komunisti in politika nagrajevanja;

— vloga komunistov na različnih področjih udejstvovanja;

— idejna in organizacijska čvrstitev ZK v Litostroju;

— delo osnovnih organizacij;

— statistični podatki.

Poročilo o prihodnjih nalogah ZK Litostroja pa bo obravnavalo:

— delovanje komunistov v samoupravnem mehanizmu;

— metode dela komunistov.

Ti podatki z razširjene seje TK so predvsem namenjeni informiranju članov Zveze komunistov in vseh članov kolektiva. Z njimi je označena problematika delovanja komunistov, hkrati pa naj spodbudi vse člane ZK in nečlane k razpravi na letnih konferencah osnovnih organizacij ZK Litostroja. Razprave naj podajo osnove za sprejetje konkretnih sklepov, ki bodo omogočili čim hitrejšo odstranjevanje slabosti v delu. Četrty plenum CK ZKJ nam nalaga dolžnost, da bolj dosledno analiziramo slabosti v našem delu in energično obračunamo predvsem s svojimi slabostmi, obenem pa nakažemo tudi ustrezne rešitve.

—Sil—

SKLEPI mladinske konference

1. Delo mladinskih aktivov po PE se mora osamosvojiti tako, da bodo sami reševali nastalo problematiko v PE in na delovnih mestih; TK ZMS pa naj bo le koordinator dela.
2. Se nadalje je potrebno krepiti dejavnost specialnih mladinskih organizacij, kot so: klubi OZN, taborniki, počitniška zveza.
3. K sodelovanju je potrebno v večji meri pritegniti tudi mladince s srednjo ali višjo šolo.
4. Kadrovska komisija mora v bodoče ob pripravah na volitve v samoupravne organe delati v povezavi s TK ZMS, sindikatom in TK ZK in predlagati iz vrst mladincev pripravnike za bodoče samoupravljalce.
5. TK ZMS naj sestavi konkretne predloge o prehrani ter prepove kvartanje in prodajanje alkoholnih pijač vinjenim osebam. Predlogi naj se posredujejo delavski restavraciji prek vodstva uprave podjetja.
6. Tudi v bodoče je potrebno skrbeti za izobraževanje in socialistično vzgojo mladih.
7. Mladinskemu aktivu IC naj nudijo večjo pomoč pri delu.
8. Mladina naj se v okviru poslovno-tehničnega sodelovanja med podjetji STT, MM in TZL bolj poveže in spozna, vodstva pa naj izdelajo skupen program sodelovanja.
9. KMP naj v bodoče bolj intenzivno deluje na področju samoupravljanja.

Iz zgodovine Litostroja

INŽ. LEOPOLD SOLC

150 strokovnjakov in 7000 konjskih moči

(Nadaljevanje)

Za vse izdelke je treba ugotoviti, da so bili po kakovosti neoporečni, kar več kot prepričljivo potrjuje cela vrsta turbinskih naprav, ki so že nad trideset let brez prestanka v obratovanju. Turbine so šle na vse konce Jugoslavije, in kjer koli so jih montirali, povsod se je utrdil sloves loške turbinske tovarne. Ni čudno! Vsa prizadevanja šefa in njegovih sodelavcev je vodila želja ustreči kupcem z najboljšimi izdelki. Napisali na prospektih, da so ti izdelki prvovrstni in najcenejši, niso bili samo komercialna krilatica.

Enostavno poslovanje

Vsa organizacija poslovanja je slonela na zahtevi, da je treba kupcu hitro ustreči. Birokraciji v podjetju ni bilo prostora in vse poslovanje je bilo kar najbolj enostavno, vendarle daleč od ohlapnosti. Našli so pravo mero, ki je zagotavljala zadostno možnost presoje gospodarskega uspeha in ni zavirala proizvodnje.

Kljub individualni proizvodnji, ki sama po sebi terja daljše dobavne roke, so bili ti presenetljivo kratki. Turbine so npr. od-

ji, tj. pripravljanju izdelovalnih risb vnaprej za vse tiste vrste in velikosti turbin, za katere je bilo najbolj verjetno, da bodo prej ali slej naročene. Ta standardizacija ni veljala mnogo, ker so jo pripravljali sproti in ker je bila delavnica z visoko kvalificirano delovno silo naučena delati po sestavnih risbah, ne da bi bilo treba vsak sestavni del stroja posebej narisati. Zaradi standardizacije je bilo ob naročilu potrebno konstruirati le nestandardne dele turbinske naprave, kot npr. gred, jermenice in sesalno cev, s katerimi so standardni stroj prilagodili okolju in potrebam pogona.

Kratke dobavne roke za turbine je nadalje omogočalo shranjevanje modelov kar v livarni v Štorah, ki je dobavljala za podjetje ulitke iz sive litine. Modeli so bili skrbno oštevilčeni in izdelani so bili spisi modelov za vse standardne turbine. Tako je bilo mogoče ulitke pismeno naročiti že prvo uro po podpisu pogodbe, v skrajno nujnem primeru celo telegrafsko.

Ko so bili po nekaj tednih ulitki v hiši, je poleg obdelave standardnih delov stekla tudi že proizvodnja potrebnih nestandardnih delov iz materiala, ki je bil v skromnem, vendar zadostnem obsegu ter v najpogostnejših dimenzijah in kvalitetah pri roki v domačem skladišču. Material je lahko dvignil delavec iz skladišča ob predložitvi listka, na katerega je z roko napisal vrsto in količino materiala ter ime naročnika turbine, ki je bila v delu.

Vsak delavec je sam vodil svojo mezdno knjižico, v katero je dnevno vpisoval, kaj, koliko ur in po katerem naročilu je delal.

Mezdne knjižice je enkrat tedensko pregledal vodja obrata in podatke iz njih prenesel v tako imenovano kalkulacijsko knjigo, kjer so se zbirali stroški po posameznih naročilih. Sem je prepiral tudi podatke iz materialnih listkov ter jim dodal ceno uporabljenega materiala. Na ceno so nabili transportne stroške do skladišča, na mezde pa režijo, tj.

splošne stroške, kot amortizacijo, socialno zavarovanje, pogonsko energijo, vodo, maziva, čistilna sredstva itd., ki jih ni bilo mogoče razdeliti po posameznih naročilih. Režijo so letno kontrolirali in prilagajali nihanju cen. Ta je npr. leta 1946 znašala 182 %.

Z leti so se naročila enakih turbin pogosto ponavljala. Podatki iz kalkulacijske knjige so

bavnih rokov manj dela. Še k izrazitejšemu uveljavljanju tega pojava je prispevala okolnost, da je v lepih mesecih pač najlažje pripraviti gradbeni del turbinske naprave in turbino montirati.

Dokler je bilo v podjetju manj ljudi, so težave premagali z najrazličnejšimi uslugami bližnji in daljni okolici ali z izdelavo na zalogo manjših serij nekaterih

med delavci, ki so sodelovali z nič manjšo zagrizenostjo in trdnim prepričanjem v uspeh tega pionirskega dela na naših tleh. Med njimi je treba posebej omeniti vodjo obrata Ivana Okorna in mojstra Valentina Zaletela.

Uspeli so! Prvi stroj za izdelavo sladoleda, ki je doživel svoj hladni krst v slaščičarni Žužek v Škofji Loki, je sicer povzročal še nekaj mesecev po postavitvi v obratovanje dosti glavobola, toda naslednje izvedbe, ki so šle v slaščičarno Homan v Škofji Loki, v Veliko kavarno Maribor, v hotel Orel Maribor itd., niso imele več »otroških bolezní«.

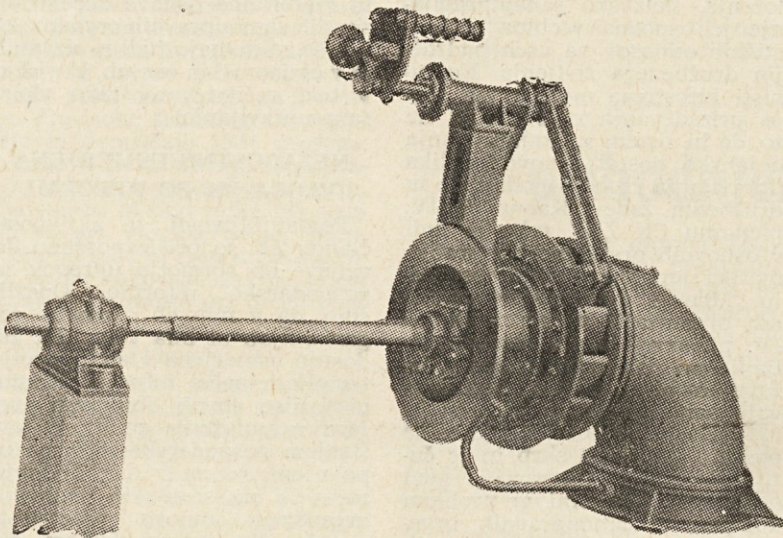
Vzporedno s stroji za sladoled so razvijali avtomatske hladilne naprave za mesarije, restavracije, mlekarne, delikatese itd. Izdelovali so jih s kapacitetami od 100 do 5000 kalorij in vzbujali v poslovnem svetu veliko pozornost, saj je bilo dotlej vsesplošno v navadi, da so shranjevali meso in hladili pijače na ledu. Tega so si loški gostilničarji npr. preskrbeli v hladnih zimskih mesecih z vinarškega bajerja in shranjevali v hladilnicah, od katerih je stala Jakličeva skoraj na mestu sedanje LTH.

Schneiterjeve hladilne naprave in stroji za sladoled so predstavljali velikanski napredek tako v primerjavi s prejšnjim načinom hlajenja in konserviranja mesa ter izdelovanjem sladoleda kot v higienskem pogledu. Vsi gostinci, mesarji, lastniki delikates itd. so hoteli biti sodobni in delo je steklo, da je prekosilo vsa pričakovanja...

Najboljši tehnični izdelek nima prave cene, če ne dobi tudi primernega komercialnega okvira. Hladilne stroje so začeli imenovati »Juhlad«, jim dali belega medveda za zaščitno znamko, tiskali prospekte in odprli v Ljubljani v Franciškanski ulici 4 trgovsko zastopstvo trdke »G. F. Schneiter, tovarne hladilnih strojev Juhlad, Škofja Loka«.

V prospektih je tovarna naglašala, da so hladilne naprave izdelane na podlagi najnovejših izkušenj in po načrtih švicarskega strokovnjaka. To je bila uspešna komercialna krilatica, ki bi vžgala še danes. Bila pa je v osnovi poštena, saj je Schneiter v resnici dal idejo in načrte, k uspešni realizaciji pa so odločno prispevali naši ljudje.

Prodaja hladilnih naprav bi uspevala še bolj, če ne bi bila nastala gospodarska kriza. Vendar lahko ugotovimo, da so prav hladilni stroji podjetju pomagali prebroditi krizo, ki bi ga sicer verjetno popolnoma paralizirala.

Del prospekta za Francisove turbine z vodoravno gredjo v odprtem jašku

zato predstavljali dragoceno osnovo za predkalkulacijo. In še nekaj: po sestavi skupine, ki je delala za posamezna naročila, je bilo brž mogoče sklepati, kdo od sodelujočih krajsa in podaljšuje povprečno število potrebnih obdelovalnih ur, ki bi mu danes rekli »norma«. Ti podatki so bili osnova pri odmerjanju plač.

Standardizacijo so z enako doslednostjo izvedli tudi za avtomatske regulatorje, dvizne mehanizme zapornic ter opremo mlinov in žag. Proizvodnja teh delov je tekla prav tako kot turbinska. Izjemo predstavljajo majhne serije nekaterih delov, za katere so izkušnje jamčile odprodajo in ki so jih vzeli v izdelavo, ne da bi že vedeli za kupca.

Ob zaključku tega poglavja lahko ugotovimo, da je treba vzrok za uspevanje loške turbinske tovarne iskati ne samo v izredni strokovni usposobljenosti kadra, temveč tudi v uvedbi takega poslovanja ki je omogočalo hitro proizvodnjo. Hitro pa pomeni hkrati poceni!

»Juhlad«

Na pomlad se z rastočim dnevom več človekova podjetnost, lepi poletni dnevi jo podpirajo in vzdržujejo, dokler je jesenski hlad in deževje močno ne zmanjšata. Podjetnost posameznikov niha manj ali bolj izrazito, podjetnost večjega števila ljudi obvezno sledi temu zakonu. V loški turbinski tovarni so ga boleče občutili: v splošnem so naročila za turbine prihajala pomladi in poleti, tako da je bilo na jesen in zimo zaradi kratkih do-

standardnih konstrukcij, kot regulatorjev, delov mlinске opreme itd., kakor smo že omenili. Kmalu po preselitvi v nove prostore pa je skupno število zaposlenih naraslo že na 30 in čez. Dotedanji ukrepi niso več zadostali, treba je bilo misliti na dopolnilno proizvodnjo.

Schneiter je menil, da so v ta namen najprimernejše hladilne naprave, ki jih dotlej na jugoslovanskih tleh še niso izdelovali in za katere je mogoče — seveda na osnovi pametne standardizacije — jeseni in pozimi izdelovati sestavne dele na zalogo in ob nastopu toplejših dni pričeti s prodajo in montažo.

Z občasovanjem vredno zagrizenostjo se je lotil dela, za katerega razen teoretskega znanja niti ni imel praktičnih izkušenj niti ni obvladal izdelave vseh delov. Risal je, študiral, delal, preizkušal, rekonstruiral in znova preizkušal. Pogosto je duh po žveplovem dioksidu napolnil delavnico in novi izrazi, ki dotlej niso bili v rabi, kot npr. kompresor, hladilni kotel, vplinjač itd., so postali pojem in se udomačili

HE Bajina Bašta obratuje

»Delo« je 4. XI. 1966 objavilo članek z naslovom: »Pred začetkom obratovanja HE Bajina Bašta«. V njem piše:

K razveljavljenju odredbe o omejitvi porabe električne energije, ki je bila pravkar objavljene

na v Uradnem listu SFRJ, je razen ugodnejših proizvodnih pogojev v precejšnji meri prispevala okolnost, da so v novi veliki hidroelektrarni Bajina Bašta na Drini odpravili poslednje ovire za vključitev te elektrarne v proizvodnjo. Akumulacijsko jezero so že začeli polniti. Ob znatnem dotoku vode polnjenje jezera hitro napreduje. Do končne polnitve bo treba zbrati okrog 350 milijonov kubikov vode, nakar bo jezero segalo nad 50 km daleč do Višegrada. Začetek obratovanja nove elektrarne bo na praznik 29. novembra. Pripravljeni so trije agregati s skupno zmogljivostjo 240 tisoč kilovatov. Ta elektrarna, ki bo ena izmed največjih v državi, bo bistveno prispevala k boljši preskrbi z električno energijo v jugoslovanskem merilu, saj bo s tremi agregati dajala pri srednje vlažnem letu okrog 1300 milijonov kWh električne energije na leto. S to količino električne energije pa se bo proizvodna zmogljivost jugoslovanskega elektroindustrijskega povečala za okoli 8 odstotkov.

10 let HE Vuhred

V mesecu oktobru letos so v HE Vuhred slovesno praznovali desetletnico obratovanja. V oktobru 1956 je stekel III. agregat HE Vuhred. Gradbeni dela na objektu je opravilo podjetje Tehnogradnja, montažna dela pa Hidromontaža, Rade Končar, Metalna, Litostroj in vrsta drugih podjetij. Elektrarna je bila popolnoma dograjena leta 1959. Investicijski stroški so znašali okrog 9,7 milijarde dinarjev.

Podjetje Elektrarna Vuhred je poslovalo kot samostojno podjetje do 7. 7. 1961. Zaradi ekonomskih kazalcev, opravljenih analiz in enotnega tehnološkega postop-

Pogodba Litostroja z beograjsko banko

»Politika« je dne 30. X. 1966 objavila članek z gornjim naslovom, iz katerega povzemamo:

Konec oktobra sta Litostroj Ljubljana in Gospodarska banka iz Beograda sklenila sporazum o dolgoletnem poslovnem sodelovanju, ki po svojem konceptu in načinu sodobnega gospodarskega poslovanja predstavlja izjemo v naši povojni bančni praksi.

Gospodarska banka iz Beograda bo omogočila Litostroju, da premaga trenutne težave in razširi svoje poslovanje, medtem ko bo Litostroj vsa svoja denarna sredstva prenesel na Gospodarsko banko, ki naj bi bila nekakšen finančni »servis« za ljubljansko podjetje. Ta dogovor med banko in Litostrojem je zbudil veliko zanimanje med gospodarstveniki v Sloveniji in zato smo o tem govorili z generalnim direktorjem Litostroja Jožetom Kopiničem, Marjanom Kopolškom in inž. Viktorjem Nolimalom. Povedali so nam, da sta tako UO kakor delavski svet sprejela sklep o soglasju samoupravnih organov za to pogodbo. Pogodba velja do 31. marca 1972, lahko pa se na obojestransko željo partnerjev podaljša za naslednjih 5 let.

Direktor Kopinič je dejal, da se je po reformi strojno predelovalna industrija znašla v zelo težavi situaciji. Preusmeritev gospodarske banke v Beogradu k energetiki in prometu je precej pripomogla k temu, da so se pričeli dogovarjati s to banko, saj

je Litostroj podjetje, ki se ukvarja s problemi energetike. Razgovori med banko in TZ Litostrojem so bili hitro in uspešno končani.

Če vzamemo na primer, da gradimo veliko hidroelektrarno 30 mesecev je jasno, da takšna proizvodnja zahteva bolj dolgoročne kredite. Banka ima možnost deviznega kreditiranja; tako bosta Litostroj in banka skupaj reševala nekatere probleme: vprašanje participacije, kreditiranje blaga za izvoz, pripravo izvoza, nabavo reprodukcijskega materiala itd.

Analize so pokazale, da bodo s to dolgoročno pogodbo z Gospodarsko banko v podjetju precej zmanjšali stroške, kar bo istočasno pripomoglo k zmanjšanju obresti za več kot en procent v primerjavi z obrestno mero litostrojskih prejšnjih kreditov. Gospodarska banka bo omogočila kreditno likvidnost Litostroja. To pa bo pospešilo proces proizvodnje in omogočilo razširjeno redukcijo. Banka bo za Litostroj opravljala vse finančne posle, tudi devizno financiranje; Litostroj pa bo vsa denarna sredstva prenesel na banko, kar bo seveda v obojestransko korist.

O naši pogodbi z beograjsko poslovno banko je 18. 11. 1966 poročalo tudi ljubljansko »Delo«, ki je opozorilo na pomen tega sodelovanja v jugoslovanskem merilu in še posebej na področju hidroenergetike.

Financiranje izobraževanja

»Delo« je dne 5. novembra 1966 objavilo pogovor o financiranju strokovnega izobraževanja. Pogovora se je udeležil tudi član našega kolektiva Alfred TOMAŽIČ, katerega prispevek objavljamo.

Ce govorimo o sistemu izobraževanja oziroma o financiranju izobraževanja, potem mislim, da mora ta sistem kriti vse potrebe. Če nam je praksa potrdila, da je bistveni del izobraževanja pravzaprav v gospodarskih organizacijah, kjer je treba sleherni izšolani profil še dodelati do konca, potem za tako dopolnilno izobraževanje potrebna sredstva prav gotovo ne morejo biti predmet nekih prostovoljnih in ločenih problemov posameznih gospodarskih organizacij, temveč spada to v sistem in ga je treba prej ali slej vanj tudi vključiti.

Z druge strani pa moramo ravno preko teh izobraževalnih skupnosti doseči, da proces nove razdelitve narodnega dohodka

teče normalno in da čimprej dosežemo, da tega problema ne bomo reševali na podlagi neke prostovoljnosti in zbiralnih akcij.

Drugo, kar bi rad poudaril, je tole: merila za porabo sredstev iz obveznega dela morajo biti enotna. Delovnim organizacijam pa naj bo prepuščen tisti izredni prispevek, ki ga delijo po svojih merilih; tu gre že za sredstva iz osebnega dohodka nad obveznim prispevkom, kar seveda sodi v pristojnost organov upravljanja. Mislim namreč, da stroški šolanja morajo bazirati na funkcionalnih potrebah resničnega učnega in vzgojnega procesa.

Ne nazadnje pa mislim, da bo treba dobiti podatke za tista

področja oziroma za financiranje tistih potreb, ki jih sedanja kvantifikacija ne zajema — predvsem, kolikšna sredstva so potrebna npr. za razna študijska posojila in za financiranje ustanov oziroma izobraževalne dejavnosti, ki jo ta sistem pušča popolnoma ob strani; tu je bilo že omenjeno dopolnilno izobraževanje odraslih.

Zato mislim, da bi podprli predlog gospodarske zbornice in da prek izobraževalnih skupnosti zahtevamo tudi ukrepe, ki naj racionalizirajo dosedanje porabo; kajti ne moremo se strinjati s tem, da bi financirali le sedanje stanje.

Posvet elektroenergetikov

V Mostarju je bilo od 25. septembra do 2. oktobra 1966 VIII. posvetovanje elektroenergetikov Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE.

Ta komite je bil ustanovljen leta 1951 in prireja vsako drugo leto strokovno posvetovanje elektroenergetikov iz vse države. Na teh posvetovanjih obravnavajo vse aktualne probleme elektroenergetike in elektrogospodarstva Jugoslavije.

Problematika, ki obsega študije, gradnjo in obratovanje elektroenergetskih naprav, je bila obdelana v 104 strokovnih referatih, informacijah in koreferatih, od katerih so jih prispevali strokovnjaki iz posameznih republik: iz Hrvatske 39, iz Srbije 29, iz Bosne in Hercegovine 20, iz Slovenije 12, iz Crne gore 2 in iz Makedonije 2. Na koncu razprav v Mostarju so posamezna sekcije sprejele razne sklepe, od katerih navajamo v skrajšani obliki samo tele najvažnejše:

— Ker so ekonomični vodni viri skoraj že vsi izčrpani, naj se začne s proučevanjem takih generatorjev, ki bodo imeli enostavnejšo konstrukcijo in bodo omogočili preprost način obratovanja, da bi tako povečali ekonomičnost izkoriščanja takih virov energije.

— Priporoča se industriji, da v prihodnje prouči možnost povečanja obratovalne moči transformatorjev nad nazivno močjo, morebiti z izboljšanjem naprav za hlajenje ipd.

— V elektrogospodarstvu je treba tudi pri projektiranju upo-

V časopisu Ekonomska politika iz Beograda je dne 5. 11. 1966 izšel članek z naslovom »Med redukcijo električnega toka termoelektrarne ne obratujejo«, ki ga objavljamo skoraj v celoti.

Iz pisanja nekaterih naših časopisov je razvidno, da nekaj jugoslovanskih termoelektrarn ne obratuje, ker je elektrika, ki jo te proizvajajo, neekonomična za Skupnost elektrogospodarstva. Po drugi strani pa vsi vemo, da so bila razna jugoslovanska pod-

jetja, ki so naši največji potrošniki elektrike, v letošnjem letu dokaj oškodovana zaradi redukcije električnega toka. Vprašujemo se, kako je sploh mogoče, da termoelektrarne stojijo, a istočasno pride do redukcije elektrike. Zakaj neki smo gradili termoelektrarne namesto hidroelektrarn, saj so te, kot trdijo strokovnjaki, daleč bolj rentabilne. Čas bi bil, da se strokovnjaki izrazijo, ali se splača še naprej graditi termoelektrarne in dajati tolikšna denarna sredstva za njihovo gradnjo. Poleg tega pa se pojavlja tudi problem rudnikov, katerih izkoriščanje je odvisno od obratovanja termoelektrarn.

Za takšno stanje bi brez dvoma morala biti odgovorna tudi Skupnost elektrogospodarstva, ki je omogočila gradnjo toliko nerentabilnih termoelektrarn. Morala bi bilo boljše, da bi potrošnike oskrbovali z zadostno količino elektrike, pa četudi bi poslovni rezultati elektrogospodarstva bili manj ugodni.

Velja opozoriti na dejstvo, da je bilo že pred časom mnogo govora o tem, da lahko pride do takšnega položaja, v katerem smo se znašli danes. Toda takrat se za to ni nihče zmenil in nihče ničesar ukrenil, da ne bi medtem, ko nam primanjkuje tolikanj dragocene električne energije, bile brez dela termoelektrarne.

O atomski elektrarni

»Delo« je dne 7. XI. objavilo članek z naslovom »Predlog UNO za atomske elektrarne«, ki ga objavljamo v celoti:

Upravni odbor združenja za jedrsko opremo (UNO), v katerem je 11 največjih industrijskih in projektantskih organizacij (tudi Litostroj, op. ur.), je dal pobudo, da bi čimprej uveljavili sklep o tipu naše bodoče atomske elektrarne. Predstavniki tega združenja so imeli nedavno v zveznem sekretariatu za industrijo pogovore in predlagali, naj bi reaktorje naše atomske elektrarne izbra-

li skupaj industrija, zvezna komisija za jedrsko energijo, elektrogospodarstvo, banke in drugi zainteresirani organi in organizacije. Člani združenja poudarjajo, da imajo svoj predlog in da so ga pripravili obrazložiti. Industrija je zainteresirana predvsem, da se zagotovi njeno sodelovanje pri graditvi naše atomske elektrarne. Z desetletnimi naložbami v opremo in kadre iz lastnih virov, kakor tudi iz skladov zvezne komisije za jedrsko energijo se je usposobila za sodelovanje pri graditvi tega sodobnega objekta. Stiki s tujimi proizvajalci te opreme so pokazali, da bi delež naše industrije po vrednosti opreme in kadrov lahko presegel tudi 50 %.

Glavna ovira za zagotovitev sodelovanja naše industrije pa je pomanjkanje sklepa o tipu reaktorjev. Atomske elektrarne, ki bi prišle v poštev za našo deželo, se tehnično precej razlikujejo. Zato se je treba odločiti za en

Časopis Litostroj je tvoj, zato redno dopisuj vanj o vseh zanimivostih iz svojega obrata ali pisarne.

tip, ki bi bil obvezen za vso deželo. Izbira tipa atomske elektrarne, je rekel direktor združenja, bi dala naši industriji jasno orientacijo in bi v marsikaterem pogledu prispevala, da bi naša industrija povečala svoja vlaganja za razvoj in raziskave na področju jedrske energije.

Varnost (ne) varnost - varnost

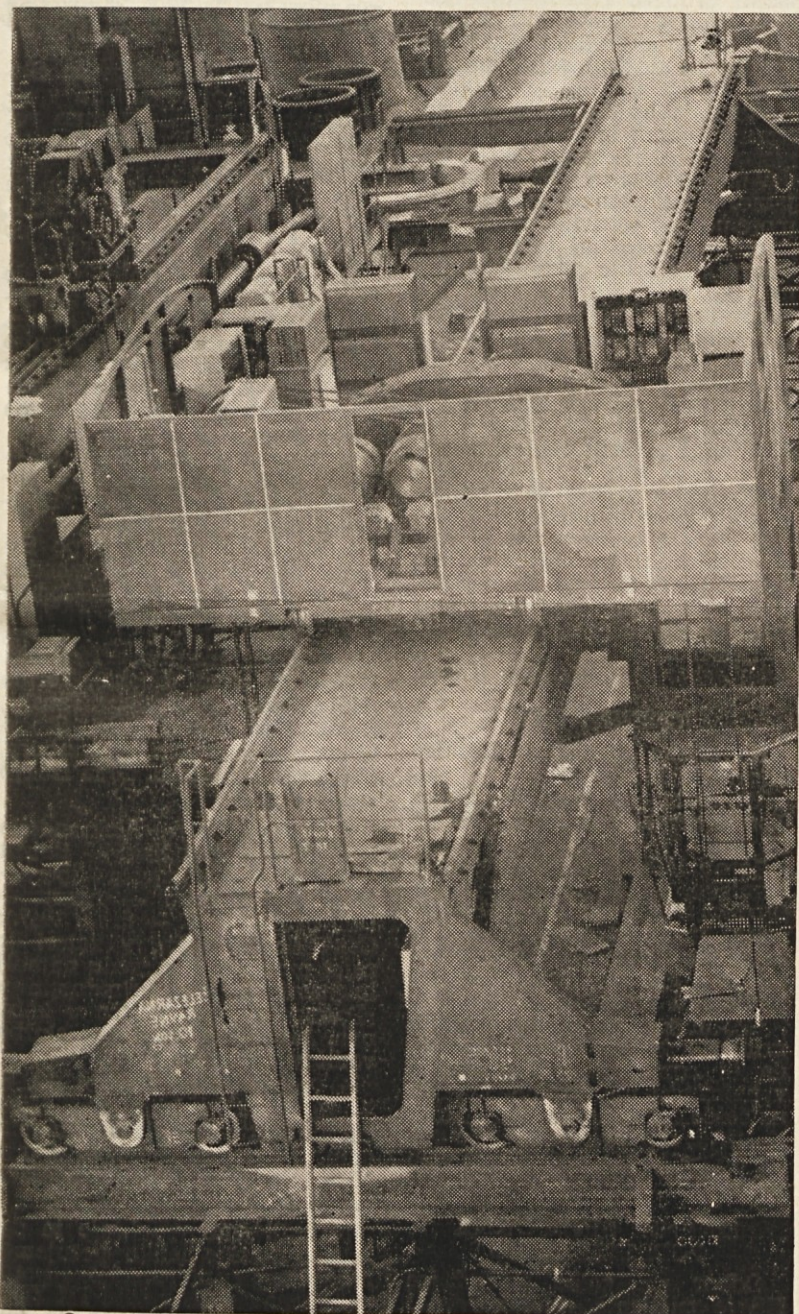
Poškodbe v oktobru

V mesecu oktobru se je poškodovalo 45 delavcev, kar je 4 manj kot v septembru. Po enotah se je poškodovalo: iz MO 8, PK 3, FI 27, OO 5 in sektorji 2 delavca. Kvalificiranih delavcev se je poškodovalo 25, nekvalificiranih 12, polkvalificiranih 4 in visokokvalificiranih 4.

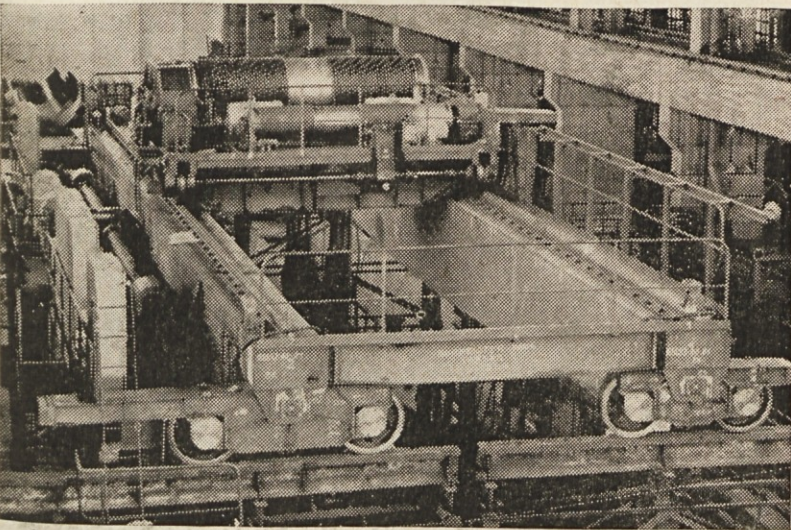
Največ poškodb je bilo v torek 13, sledi sredo z 12, petek s 5, sobota s 4 in ponedeljek s 3 poškodbami. Roko si je poškodovalo 14 delavcev, oči 19 (od tega 15 PE FI), nogo 9 delavcev in telo 3 delavci.

Služba varstva pri delu

IZ NAŠE PROIZVODNJE

Delavniška montaža livnega žerjava za železarno Ravne

Delavniška montaža električnega mostnega tekalnega dvigala za dansko tvrdko Burmeister & Wain v montažni hali Litostroja

Odgovornost pri delu

Ne samo pravice, temveč tudi dolžnosti

Pri delitvi osebnega dohodka se mora vsak član delovne skupnosti prav dobro zavedati, da je od storilnosti vseh odvisno, koliko bo prejel osebnega dohodka za v redu izvršeno delo.

Odgovornost za izvršeno delo je osnovni sestavni del vsakega dela, ki ga opravi delavec na svojem delovnem mestu. Če bi se tega zavedali prav vsi, bi lahko opustili sestavo raznih pravilnikov, okrožnic, opozoril itd., delo pa bi kljub temu nemoteno teklo uspešno in zadovoljivo za vsakega člana delovne skupnosti.

Žal pa moramo ugotoviti, da se vsi ne zavedajo tega. Vrstijo se kršitve delovnih dolžnosti, lažje in hujše. Zato morajo biti izdani predpisi, kako se ugotavljajo take kršitve in sam postopek organov, ki so pristojni za vodenje postopka in izrekanje ukrepov.

Zato je bil tudi v našem podjetju sestavljen pravilnik o odgovornosti delavcev, o dokončnem sprejemu pa bo razpravljala delavski svet podjetja na eni izmed svojih prvih sej.

Vsakomur in ob vsakem primeru moramo poudarjati, da je potrebno določene in zaupane delovne dolžnosti izvrševati v redu, pazljivo, skrbno in z vso odgovornostjo. Le na ta način bo delo res uspešno in koristno izvršeno. Čut odgovornosti pri delu, to je osnovni pogoj vsakega uspešnega dela brez materialnih posledic za posameznika in za vso delovno skupnost. Najnovejši predpisi zakona o delovnih razmerjih ne zagotavljajo delavcu samo pravice, temveč narekujejo tudi delovne dolžnosti.

po tovarni in komuni

NOVICE IN ZANIMIVOSTI IZ NAŠE OBČINE

Komunalna dejavnost

Delo občinskih organov naše občine je v zadnjem času zelo razgibano in polno dejavnosti na raznih delovnih področjih. Prvenstveno moramo ugotoviti, da je zelo aktivna komunalna služba, ki vse bolj skrbi, da so naše ceste urejene in zunanji izgled občine čim lepši. Za izvajanje odlokov Mestnega sveta s področja prometa, snage, javnega reda in miru ter zunanjega videza mesta Ljubljane, posebno še za našo občino sta bila pri oddelku za Komunalno in gradnjo postavljena dva komunalna inšpektorja.

Svet za komunalne zadeve je sprejel tudi sklep o reorganizaciji vzdrževanja cest po cestarskem sistemu in o izboljšanju odnosov komunalnih podjetij do občine.

Da je ta naša ugotovitev točna, nam dokazujejo že lepo urejene ceste, hodniki, parki ter igrišča. Priporočali bi le še boljše ureditev ceste ob progi od Djakovičeve ceste do Janševih ulic, podaljšek Djakovičeve ceste od Litostroja proti Ježici in Korotanske ulice.

Urbanistična ureditev

Eno od zelo važnih vprašanj,

ki ga mora urediti občina, je pravilna izvedba regulacijskega načrta. O tem zelo važnem vprašanju so člani občinske skupščine na svojih zadnjih sejah precej razpravljali, posebno še v zvezi s črnimi gradnjami, ki jih je vsak dan več.

Regulacijski načrt je zelo obširen na območju ožjega centra občine, kjer zajema gradnjo novih večjih objektov. Stare pritlične hiše se bodo morale umakniti intenzivnejši zazidavi.

Podobni rekreacijski urbanistični program zajema tudi rekreacijsko območje Tacen-Brod, predvidene so zazidave za malostanovanjsko gradnjo v Podutiku, Dolnicah, Stanežičih, Smartnem in Vodicah za ca. 5.000 prebivalcev. Nadalje je bil izdelan urbanistični program za Guncle, Šentvid, Brod in Tacen za ca. 12.000 prebivalcev.

Delo krajevnih skupnosti

Občina Ljubljana-Siška obsega poleg mestnega območja še 70 naselij v skupni izmeri 15.607 ha s 53.416 prebivalci. Vse območje je razdeljeno na 17 krajevnih skupnosti, od katerih jih je 7 v mestnem območju.

Krajevna skupnost je ena od oblik samoupravljanja v občini, samostojni nosilec pravic in dolžnosti na področju premoženjsko-pravnih odnosov. Preko organov krajevnih skupnosti uresničujejo občani naloge s področja komunalne dejavnosti, vzgoje in varstva, prosvete, kulture, zdravstva in socialnega varstva. Zelo pestro, toda zelo zahtevno delo.

Krajevne skupnosti sodelujejo tudi z delovnimi organizacijami. Posebno intenzivno sodelovanje je tudi Krajevne skupnosti Litostroj z našim podjetjem na vseh področjih njene dejavnosti. To nam dokazuje vsak dan bolj urejena okolica v litostrojskem naselju.

O prekrških občanov

Do 1. 10. 1966 je sodnik za prekrške prejel 4.751 prijav in ovadb, medtem ko je bilo v lanskem letu v istem času že 5.076 predlogov in ovadb. Iz tega sledi, da se je število prekrškov le nekoliko znižalo. Iz poročila sodnika za prekrške je razvidno, da so občani kršili predpise zoper javni red, predpise o varnosti cestnega prometa, nadalje je bilo precej prekrškov zaradi črnih gradenj.

Kaznovalna politika sodnika za prekrške v zadnjih dveh letih se je zaostrila pri prekrških zoper varnost cestnega prometa in za fizično obračunavanje vinjenih oseb.

M. S.

binsko proizvodnjo vse od njene začetka pri firmah Schneider, Strojne tovarne in vse tja do naše dobe.

Čudna so pota usode, toda vedno »sladak je spomin na trude minule« in s ponosom lahko pogleda na prehojeno življenjsko pot človek, ki ve, da je vseskozi delal pošteno, družbi in narodu v korist. Rabič je bil eden takih. Naj mu bo še s tega mesta izrečena iskrena zahvala za vse!

ETO

Rokometna liga

Kot smo že poročali v zadnji številki, je v okviru občine Ljubljana-Siška organizirana rokometna jesenska liga. Naši tekmovalci so do sedaj dosegli tele rezultate:

TZL : Tovarna dekorativ. tkanin

31:19

TZL : Mladinski klub Dravlje

17:15

TZL : Industr. center Litostroj

11:10

TZL : IKS (Železničarska)

16:17

TZL : Gimnazija Št. Vid

16:16

Iz gornje tabele lahko vidimo, da so do sedaj naši rokometarji trikrat zmagali, enkrat so bili poraženi in odigrali eno neodločeno tekmo, kar je glede na to, da nimamo pogojev za treninge, zelo lep uspeh.

OJ TA VOJAŠKI BOBEN...

Anton Vovk nam piše iz Pulja: »Ob dnevu republike želim uredništvu in delovnemu kolektivu Litostroja obilo uspehov v nadaljnjem delu.«

ZAHVALA

O priliki odhoda iz podjetja se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem iz PPB, upravi in sindikalni podružnici za prisrčno slovo in prelepa darila.

Vsem bivšim sodelavcem in ostalim članom kolektiva želim mnogo sreče in delovnih uspehov!

Milan Rabič

ZAHVALA

Podpisani Peter Kocjančič se na tem mestu še enkrat toplo zahvaljujem sestri Ivki Tepina za vso skrb in požrtvovalnost med mojim zdravljenjem pred operacijo in po njej. Enako se zahvaljujem za vse uspešne intervencije pri mojem zdravljenju dr. Edu Tepini, ki mi je s pravočasnimi napotki in posegi skrajšal in olajšal dobo mojega okrevanja.

Peter Kocjančič

PREJELI SMO

Brezbrižnost

Ko se govori o delu litostrojskega sindikata, bi vsak nepoučen mislil, da je to delo nasproti delavcem zgledno ali vsaj zadovoljivo. Toda na žalost je slika drugačna. Mogoče tega ne bi vedel, če ne bi tudi sam izkusil.

Pri delu v podjetju sem se zelo ponesrečil. Imel sem zdrobljeno nogo nad kolenom in zaradi tega sem bil štiri mesece v bolnišnici; od tega dva meseca v »Zavodu za rehabilitacijo invalidov«. V bolnišnici sem imel nogo na nategi in zato sem moral dva meseca skoraj nepremično ležati. Človeku bi se zdelo lepò, če bi pokazal kdo od sindikata toliko čuta do delavca tovarne, da bi me prišel vsaj enkrat pogledat. Toda ni bilo niti vljudnostnega obiska, niti se še do danes nihče ni podrobneje pozanimal in pogovoril z menoj o tem, kako je do nesreče prišlo. Ko sem bil v Zavodu za rehabilitacijo invalidov, sem tam srečal delovnega tovariša iz podjetja, ki se je tudi ponesrečil. Tudi do njega je sindikat pokazal enako brezbriznost. Vem tudi za primer nekega drugega delavca, ki je prav tako ležal v bolnišnici zaradi poškodbe in doživel nekaj podobnega.

Videti je, ko da nas organi samoupravljanja in družbene organizacije poznajo samo takrat, kadar smo zdravi in lahko proizvajamo. Ko pa zaradi nesreče ne moremo več aktivno delati, nas pozabijo. Kako naj ima delavec zaupanje v svoje podjetje, če se to tako malo zanima zanj? Ko govorimo o tovarištvu in pomoči drugemu, pozabljamo na svojo dolžnost in moralno odgovornost; podobni smo človeku, ki se baha, v resnici pa ne naredi ničesar.

Mislím, da bi bilo dobro nekoliko manj govoriti, pa več delati, sicer bomo odnose v naših podjetjih lahko primerjali z odnosi v podjetjih kapitalističnih držav. V svojem primeru pa se moram zahvaliti za obiske v bolnišnici samo mojstru Francu Selanu in kolegom sodelavcem iz oddelka, kjer sem delal pred svojo nesrečo.

Stanislav Korelc

MNENJE HTV

Na očitke Stanislava Korelca odgovarja HTV:

Poškodbo na nogi je Stane Korelc utrpel dne 26. 4. 1966 ob 15. uri.

Že ob 15.30 je bila sestavljena komisija, ki je analizirala poškodbo. Kako je do poškodbe prišlo, ne bi razpravljali, ker je za to na razpolago zapisnik komisije z izjavami prič in z ugotovljenimi vzroki.

Omenimo naj le, da v težjih primerih poškodb ni v navadi, da bi spraševali poškodovanca v bolnišnici po vzrokih, ker jih najčešče ni zmožen analizirati. Kasnejše ugotovitve, kako je prišlo do poškodbe, največkrat niso točne.

MNENJE SINDIKALNE PODRUŽNICE HS

Odbor sindikalne podružnice HS je mišljenja, da tako grobi očitki o našem sindikatu nikakor ne zadevajo celotnega sindikata.

kata, temveč podružnico, v kateri je tov. Korelc zaposlen.

Odbor meni, in za to imamo dokaze, da nismo tako nečloveški do delavca, kakor omenja tov. Korelc, saj je znano, da smo mnoge obiskali v bolnišnici in na domu ter dajali socialno pomoč. V naši podružnici je dobro znan primer tov. Ruparja, ki smo mu pomagali; takih primerov je še več, toda niso bili toliko hvaležni, kolikor je zdaj na nas padel ta veliki očitek.

Res je, da v času, ko je bil tov. Korelc v bolnišnici, nismo imeli pregleda nad našimi delavci; to nam je bilo oteženo zaradi reorganizacije ekonomskih enot.

Odbor ga prosi, da nam oprostí.

To nam bo v poduk za v bodoče.

Predsednik podružnice HS
Pavel Sajevec

Z malo štednje zanimiv letni dopust

Družina Počitniške zveze Slovenije Litostroj organizira v sodelovanju z IO PZJ Zemun več potovanj po Evropi. Bistvo aranžmaja je v tem, da vsak udeleženec ob prijavi vplača akontacijo v znesku 15.000 Sdin, ostalo pa vplačuje mesečno po obrokih.

1. Potovanje po Grčiji (18. do 24. 1. 1967): Ljubljana, Atene, Solun, Ljubljana. Cena 34.000 Sdin.

2. Potovanje v Sovjetsko zvezo in Poljsko (29. 4.—9. 5. 1967): Ljubljana, Kijev, Moskva, Leningrad, Varšava, Ljubljana. Cena 98.000 Sdin.

3. Potovanje po Italiji (20.—27. V. 1967): Ljubljana, Rim, Neapelj, Firenze, Benetke, Ljubljana. Cena 32.000 Sdin.

4. Najdaljša potovanja po Evropi: Sredozemlje — vzhodna Evropa — Severni pol — srednja Evropa — Sredozemlje (1. 7.—27. 7. 1967): Ljubljana, Varšava, Moskva, Leningrad, Helsinki, Yuveskula (sred. Finska), Tornio (Hapavanda), Narvik, Tauske, Bodö, Trondheim, Oslo, Stockholm, København, Hamburg, München, Ljubljana. Cena 126.000 starih din.

5. Split — Pirej — Aleksandrija — Kairo — Port Said — Bejrut — Balbek — Famagusta (Ciper) — Heraklion (Kreta) — Atene — Dubrovnik (25. I.—5. II. 1967): Cena 126.000 Sdin, v kateri je zajet prevoz v I. razredu najbolj luksuzne ladje v Sredozemlju »Dalmacija«, prenočišče v kabinah, hrana na ladji ter služba vodičev in prevajalcev.

6. Potovanje po Evropi (12. 8.—26. 8. 1967): Ljubljana, München, Stuttgart, Köln, Amsterdam, Bruxelles, London, Pariz, Nica, Benetke, Ljubljana. Cena 89.000 Sdin.

Navedli smo vse kraje in dežele, v katere lahko potujemo. Podrobnejše informacije o potovanjih pa dobite v sobi TK ZMS — samo v času malice na tel. 405.

Janez Kralj

Sodelavcu Rabiču - hvala za vse!

Prav v dneh, ko je z obilno letino radodarna jesen prešla v zimo, smo se poslovili od zvestega sodelavca Milana Rabiča. Skromna slovesnost, ki jo je pripravilo vodstvo PPB, sindikalna podružnica in sodelavci, je sicer po starem litostrojskem pravilu kasnila, vendar pa je bila morda prav zato toliko prisrčnejša. V krajših nagovorih so se Rabiču zahvalili za dolgoletno sodelovanje ko-

mercialni direktor inž. Čuček, šef poslovalnice HE inž. Marn in šef projektant HE inž. Solc. Posebej so poudarili med drugim njegov tovariški odnos do sodelavcev, neumorno voljo do dela ter že skoraj legendarno vestnost, s katero je Rabič vrsto let opravljal zaupane naloge.

Z Rabičem je odšel iz podjetja eden zadnjih sodelavcev, ki so tesno povezani s slovensko tur-

Tovariški pozdrav ob odhodu Milana Rabiča iz podjetja

ZANIMA VAS...

PRISLI

Mladen Houška, Ivan Pavšelj, Drago Švegl, Janez Natlačen, Alojz Vranicar, Peter Dedič, Martin Glavina, Peter Metelko, Prvolav Didanovič, Peter Kopitar, Jože Pečjak, Alojz Nadrih, Janez Rogelj, Oskar Dolenc, Martin Kodrič, Anton Smolič, Jože Strnišnik, Franc Spolar, Fadil Zec, Jože Cugelj, Pavel Baligač, Silvo Mojstrovic, Janez Čadež, Bernard Enci, Anton Jereb, Anton Gričar, Miroslav Ilnikar, Franc Jurjovec, Jožef Kastelic, Jože Oven, Janez Bertoncelj, Mirko Čepuran, Salih Cazič, Zdravko Požar, Alojz Šavrič, Ludvik Gorjanc, Avguštin Smolič, Andrej Novak, Alojz Markelj, Katarina Tislarič, Frančiška Pernek, Maksimiljan Podlipec.

ODSLI

Drago Vesel, Nina Škalamera, Ivan Balon, Dušan Joksimović, Alojz Trontelj, Janez Šuštaršič, Franc Vovk, Franc Kuzman, Rudolf Mechora, Josip Sombolec, Silvester Kavčič, Jože Glavnik, Jože Dominik, Vinko Hrovat, Zora Podgornik, Miran Zupančič, Stanko Plot, Jože Tihle, Martin

Kramar, Ilija Jankovič, Ignac Peterlin, Anton Kos, Vlado Bartoš, Miloš Vujanič, Janez Volavšek, Leopold Slapnik, Marjan Fajt, Hasib Materič, Anton Mostek, Daniel Pregelj, Janez Avsec, Vinko Fojkar, Janez Ošljaj, Hugon Hmeljak, Franc Koprivec, Alojz Mežan, Aleksander Pavlin, Franc Tominec, Franc Presečnik, Anton Brenčič, Ivan Mavri, Orica Lemič, Leopold Kavčič, Janez Remškar, Franc Sinur, Stanislav Ramovš, Anton Gosar, Ivan Janežič, Franc Ovčak.

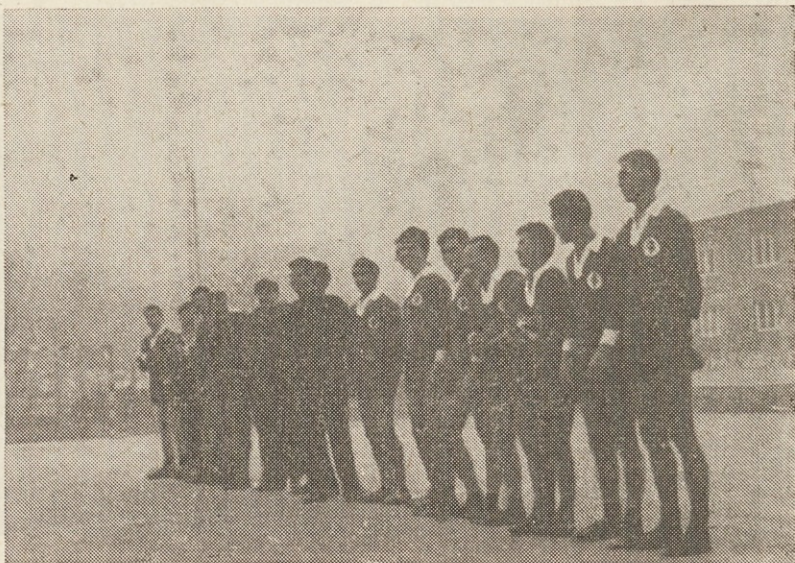
OJ TA VOJAŠKI BOBEN...

Vojak Jože Debeljak nam piše: Oglašam se vam iz Aleksinca, kjer sem na odsluženju vojaškega roka. Osmi mesec sem v vojaški obleki in vsak mesec prejemam od vas vaš časopis in mislim, da je prav, če se tudi jaz oglašim in se vam zahvalim za novice, ki jih zvežem iz časopisa o podjetju.

Ob dnevu republike pa vam pošiljam čestitke in želim mnogo uspehov v nadaljnji proizvodnji!

Tovariško pozdravljam bivše sodelavce iz Oskrbovalnih obratov!

Jože Debeljak

Pred srečanjem

ČLOVEK IN DELO

Levo uho je slabše

Pri merjenju slušnih sposobnosti naših delavcev srečamo skoro brezizjemno nižje vrednosti, kot bi jih morali pričakovati pri ljudeh, ki niso izpostavljeni močnejšim zvočnim dražljajem. Zelo pogosti so posebno upadi pri frekvenci 4096 Hz, ki nastanejo kot tipčen znak močnejše slušne obremenitve in opozarjajo na profesionalni izvor.

Borba proti premočnemu ropotu res ni lahka. Vata v ušesih ne pomaga skoraj nič, saj zadrži komaj 3—5 decibelov; preprostejši antifoni so sicer nekoliko bolj učinkoviti, vendar neprijetni za nošenje. Antifoni angleške izdelave so v tehničnem in zdravstvenem pogledu zelo dobri, žal pa tudi zelo dragi. Razen tega pa občuti delavec antifon na ušesih kot moteče tuje telo in se ga ne more privaditi.

Treba je hkrati pozdraviti prizadevanja naših obratov, da aktivno posežejo v borbo proti ropotu. Tako je na primer PE PK uvedla brušenje namesto pnevmatskega dletenja. Ropot se je s tem močno zmanjšal, žal pa se je hkrati postopek tudi silno podražil, ker so brusne plošče uvozniki artikeli. V ostalem je sploh tako v življenju: kar je dobro, je drago, kar je poceni, je malo vredno.

Po avdiogramih, ki smo jih dobili pri delavcih nekaterih pregledanih obratov, smo ugotovili tale povprečna znižanja slušnih sposobnosti.

PE/S	desno uho	levo uho
OO šoferji in vozniki	17%	18,4%
OO žerjavarji	25,6	27,4
MO siva (do 1 l. zap.)	27	32
MO siva (1—3 l. zap.)	27	34
MO siva (3—5 l. zap.)	28	34
MO siva (5—10 let)	29	32
MO siva (nad 10 let z.)	29	32

Zavezane oči

Nezgodnost po urah in izmenah kaže precej neizenačeno sliko. Za vsako uro v prvi izmeni bi bilo teoretično povprečje za obdobje zadnjih let 61 nezgod. Ob takem povprečju kažejo dejanski podatki, da so prve tri ure pod povprečjem, srednje štiri visoko nad povprečjem. Če bi bilo število nezgod odvisno od angažiranosti pri delu, bi morali potemtakem sklepati, da je tempo dela v prvih dopoldanskih urah še precej »nerazvit«. Zadnja delovna ura v dopoldanski izme-

PK (do 1 leta zap.)	21	20
(1—3 let)	24	26
(3—5 let)	25	25
(5—10 let)	26	28
(nad 10 let)	29	31
PK — obrat Trebnje	32	34

Ugotovljena povprečja slušnih sposobnosti se pri šoferjih in voznikih, žerjavarjih zadržujejo v mejah normale. Upadi so opaznejši pri delavcih Pločevinarne-kovačije, posebno trebanjskega obrata in še bolj pri delavcih MO livarne sive litine. Upad progresivno narašča z leti zaposlitve v obratih. Pri tem je zanimivo, da je levo uho skoraj zmeraj bolj poškodovano kot desno (razen v enem primeru).

Mirko Hrovat

ni pa spet kaže upad nezgod in posredno opozarja tudi na zmanjšanje delovne storilnosti pred zaključkom izmene.

V popoldanski izmeni je dolgoletno povprečje nezgod za vsako uro 22 na leto. Nad to srednjo mero se znajdejo prva, tretja, četrta in sedma ura. Slika je drugačna kot pri dopoldanski izmeni, verjetno zaradi tega, ker ljudje prihajajo že na delo relativno utrujeni. Peto uro število nezgod nepojasnjeno upada, nato pa spet (razumljivo) narašča do predzadnje ure, medtem ko v zadnji uri spet globoko upade, kar bi kazalo na to, da ljudem pred koncem dela že »jermen dol pade«.

Nočna izmena izkazuje sedem nezgod na uro in leto. Začetne ure so obremenjene nadpovprečno, kar bi spet opozarjalo na to, da prihajajo delavci na delo premalo spočiti in neprilagojeni. Zadnja ura izkazuje zelo malo nezgod (jermen!).

Nezgodnost po dnevih v tednu opozarja na močnejšo obremenjenost ob ponedeljkih in sobotah. Dolgoletno povprečje za vsak dan bi bilo 170 nezgod. Najnižjo številko kaže četrtek, najvišjo sobota, kar verjetno ne gre na račun preveč napetega dela, ampak bolj zaradi drugih vzrokov.

Najstarejši knjiga je iz l. 3350 pred n. š. To je papirus Prisse, ki so ga našli v nekem grobu v Tebah. Hranijo ga v Parizu.

Najstarejši roman nosi naslov: Zgodba dveh bratov. Po naročilu faraona Merenptaha ga je napisal pred 3200 leti dvorni knjigar Enana za razvedrilo prestolonasledniku Setiju. Napisan je na 19 papirusih in se danes hrani v Britanskem muzeju. Naj mimgrede omenimo, da ravno letos poteka 100 let, odkar je Jurčič objavil Desetega brata, ki velja kot prvi slovenski roman.

Najdražje knjige. Nekatere starejše knjige imajo naravnost neprecenljivo vrednost. Kot najdragocenejša velja srebrni kodeks biblioteke v Upsali (Svedska), pisan na pergamentu. Leta 1930 je bila na dražbi prodana Gutenbergova biblija za 4 milijone novih din. Na roko pisan prevod korana, okrašen s 398 dragulji, to je 157 biseri, 109 diamantri in 132 rubini, je veljal današnjih 2 milijona dinarjev. To knjigo je poklonil afganistanski emir perzijskemu šahu.

Največja knjiga je Anatomski atlas v knjižnici Državne obrtne šole na Dunaju; je 190 cm visok in 90 cm širok.

Najmanjša pa ima format 6,3x4,7 mm.

Najtežja je verjetno Zgodovina Atike, ki ima 50 kg.

Najobsežnejša bo najbrž tista, ki so jo tiskali leta 1600 na Kitajskem. To je slovar s 5020 zvez-

Vsi smo pomembni

(ali pa nihče)

Ugled delovnega mesta je odvisen od raznih pogledov, okolnosti, od časa in razvojne stopnje družbe. Ostra razlika med ročnim in duševnim delavcem se zabrisuje, ne samo zaradi spremenjenih stališč naše družbe, temveč tudi zaradi tipičnega »zapiranja škarij« v gospodarski moči posamezne kategorije delavcev. Standard današnjega industrijskega degavca v razvitejših deželah sveta je brez dvoma mnogo višji, kot je še bil recimo standard grofa pred sto leti. Japonski delavec v avtomobilski tovarni Honda zasluži 100 dolarjev mesečno, za samsko sobo plača tri dolarje, za kosilo in večerjo 7 in mu torej ostane devet desetih zaslužka za čisti osebni standard.

A čeprav se izgublja razlike v zaslužku (tudi mnogo naših kvalificiranih delavcev zasluži več kot prenekateri, ki »sedijo po pisarnah«, in tudi več kot generalni direktor), še niso povsem skopneli predsodki iz preteklosti. Tudi v zahodnem svetu še živi razločevanje med »belimi« in »modrimi« ovrtniki. Na lestvici družbenega ugleda se, recimo, v ZDA najdejo po vrsti: svobodni poklici, veleposredniki, profesorji, duhovniki, mali trgovci, višji šefi, poslovodje, uradniki, prodajalci, policaji, gasilci, nižji drž. uradniki, frizerji, gospodinje, polkvalificirani in nekvalificirani delavci, natakariji in na najnižjem mestu — hišni krošnjariji. Po rezultatih ankete, ki so jo izvedli med našimi maturanti, pa se znajdejo pri vrhu arhitekti, inženirji in zdravniki, pri dnu pa duhovniki.

KAJ VPLIVA NA UGLED DELOVNEGA MESTA?

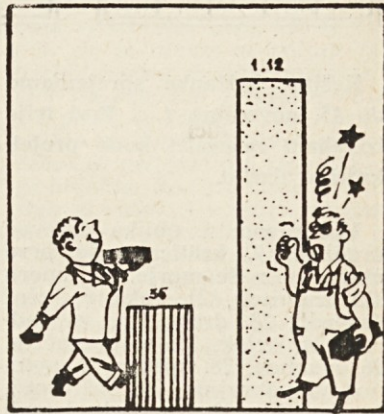
Na ugled vpliva že velikost, starost in pomen podjetja, v katerem delaš. Če rečeš, da delaš v Litostroju, je to brez dvoma bolj veljavno, kot če bi povedal, da delaš v obrtnem podjetju »Klamfa«. Pri tem niti ni važno, ali nas imajo ljudje za nekakšne male ali velike »turbince«.

Višina osebnega dohodka ima tudi svoj vpliv, čeprav mnogo manjšega, kot bi človek sodil na prvi pogled. Tako uživa na primer še zmeraj večji družbeni ugled šef projektant kot modelni mizar, čeprav ga utegne leta visoko preseči po »debelosti kuverte«. Veliko težo imata seveda izobrazba in praksa. »Znal sem

že delati na stružnici, ko ti še vedel nisi, kaj je vijak!« se ponosno potrka na prsi izkušeni mojster svojega dela. Dolgoletne izkušnje sploh vtisnejo človeku precej jasno razviden izraz profesionalnega ponosa: samozavest, preudaren govor, kratko in avtoritativno izražena mnenja, senca posmeha nad delom mazačev.

Vrednotenje poklicev po pomenu in važnosti njihovega delovnega prispevka za podjetje in skupnost je seveda silno relativno in nasprotno našim pogledom. Načelno in konkretno, teoretično in praktično je delovni prispevek vsakega delavca enako pomemben in važen za nas vse. Vsakdo od nas prispeva svoj delež k skupni končni proizvodnji. Kot delčki proizvodnega procesa, kot kolesca v mehanizmu delovne organizacije smo enako važni, kot izolirani posamezniki pa nismo prav nič pomembni. Navezovalci, lanserji, čistilci, snazilke ali transportni delavci so ravno tako važni za podjetje kot tisti, ki »samo sedijo«: konstrukterji, komercialisti, računovodje ali administratorke itd.

M. H.

Tudi zidarja lahko prepričam (in ga moraš), da je njegovo delo boljše vrste, važno in pomembno za človeštvo. Nezadovoljstvo z zidarskim poklicem se je v nekem podjetju za trikrat zmanjšalo, ko so zidarjem povedali, da je njihovo delo važno.

Ali veste?

— Ali veste, da je še vedno najmočnejši strup Clostridium botulinum in da bi zadoščala stotinka grama za zastrupitev vsega človeštva?

— Ali veste, da je Nemec Heinz Arntz igral na klavir 423 ur brez odmora?

— Ali veste, da je Matissova slika »Ladja« visela v slavnem muzeju moderne umetnosti v New Yorku narobe 47 dni, preden so to opazili, in so jo medtem seveda videli tisoči obiskovalcev?

Vse o knjigi

ki, od katerih ima vsak po 170 strani.

Število knjig. Od Gutenberga do l. 1500 so natisnili kakih 40.000 knjig, v 16. stoletju 570.000, v 17. stol. 1.250.000, v 18. stol. vsaj 2 milijona, v naslednjih sto letih 13 milijonov. M. H.

Kotiček miru

Živimo v vrtincu življenja, pravijo. Vse okoli nas se nekam peha, drug z drugim nekam tečemo, se borimo, padamo, pobiramo in hitimo. Pravzaprav nismo nikoli več sami, tako kot je morda kmet v nedeljo, ko gre gledat svoje njive ali takrat, ko gre v gozd izbirat drevje, ki ga bo treba posekati.

Skoraj vedno smo v množici, v družbi: doma, v službi, v avtobusu, v gostilni, na tekmi. In če si mogoče tudi kakšno urico sam, si vendar v družbi svojih skrbi, težav, problemov. In vendar je vsakemu človeku tako zelo potreben miren kotiček, čisto mirna urica, ko bi se na samem pogovoril s samim seboj, uredil svoje razmetane misli, pomiril nemirno srce, se duševno spočil.

Morje ima svoje nemirno površje, ki ga razgibavajo močni vetrovi, toda le nekaj metrov pod površjem vlada blažen, večni mir. S silo vrženi kamen se umiri in počasi seda proti dnu, tuje

snovi se podredijo večnim globinam, se razkroje.

Zakaj se ne bi še mi od časa do časa zatekli v tak miren kotiček naše osebnosti, se umaknili v globino naše osebnosti? Saj za to ni treba veliko časa ali napora. Če imamo le nekaj mirnih trenutkov čez dan, morda takrat, ko čakamo na stanek, na avtobus, se umaknimo za hip vase. Zlasti se to prileže človeku takrat, kadar začne naraščati v njem napetost, ko se nas poljšča malovoljnost, ko nekam hitimo, ker mislimo, da nam bo vsak čas nekaj nepopravljivo ušlo. Samo nekaj minut je morda treba, pa se boš duševno odpočil. To ne bo izgubljen čas, ampak le pridobljen. Navadi se reči sam sebi: »Sedaj grem pa v svoj kotiček!« Potopi se za nekaj minut v globino samega sebe, odpočij svojo dušo. Človek kot duševno bitje je potreben počitka vsaj tako kot človek — telesno bitje.

JUNAK IZ NIŠA

Zoran Djordjević je doma iz okolice Niša in je pri nas hišnik v Samskem domu II. Njegovo ime morda nikoli ne bi našlo v vrstice našega časopisa, če si tega ne bi zaslužil s pogumnim nastopom.

Bilo je 17. septembra ob 14.05. Po hodniku doma se je začel vleči čuden dim in vonj, sumljiva znanilca. Hipoma se zaslišijo kliči: »Ogenj, ogenj!«

Djordjević priteče v eni sapi. V zmedu in nervozi se niti ne spomni na minimax, zagradi le gumijasto cev in pohiti proti sobi, iz katere se je valil dim. V predsobi so že nezadržno divjali plameni rdečega petolina. Zoran brž skoči v mali prostorček, natakne cev na pipo in usmeri curek vode na ogenj. Sikajoči plameni so objemali strop, črna zavesa dima mu je branila pregled, začelo ga je dušiti. Kdo bo dalje držal? Ogenj ali požrtvovalni gasilec? Tudi plamenom je postalo

že pretesno v malem prostoru pred garsonjero. Pogoltali bi radi še več. Šipa na vratih je že počila in vsak čas bi cela soba postala plen lačnih zubljev. Les se je spreminjal v oglje.

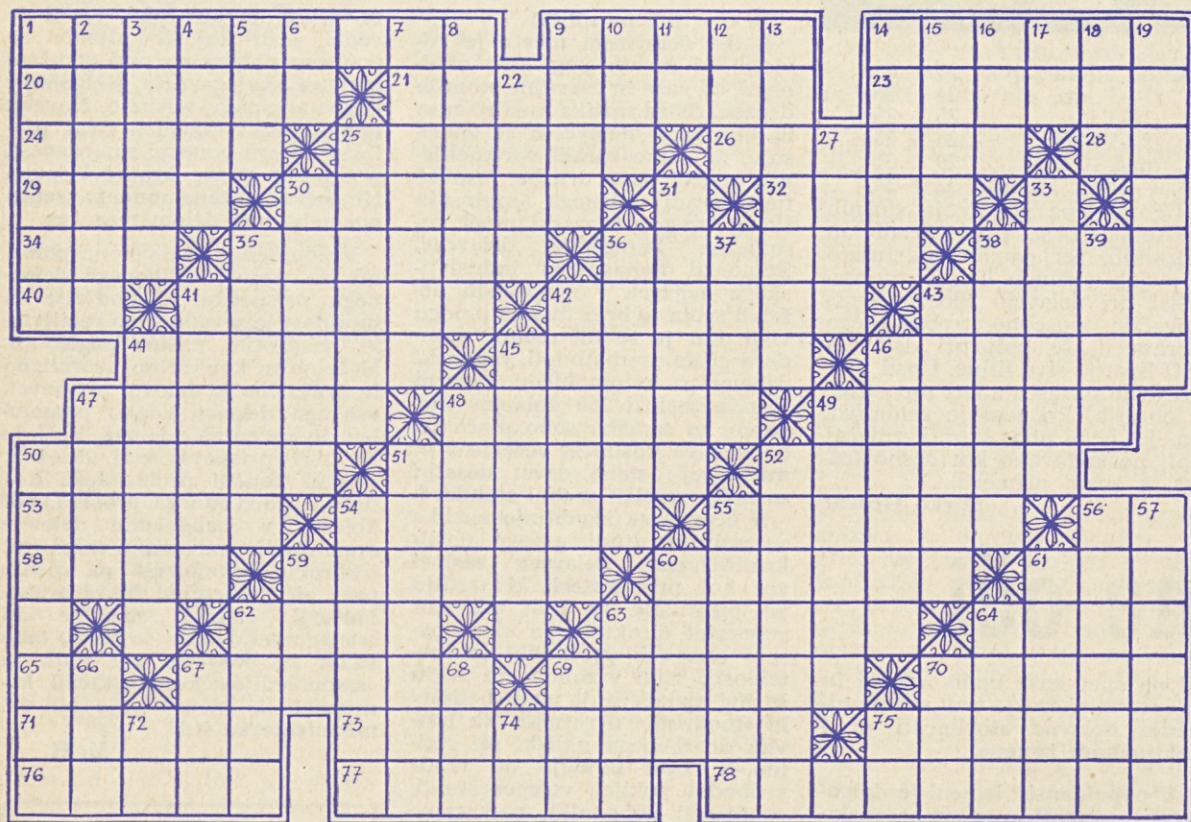
K sreči pa je bil človek močnejši, vztrajnejši. Voda je zadušila plamen, ostal je le temen, težek dim, duh po zogljenem. Množica radovednih oči je nemo izražala priznanje človeku, ki se je spopadel z ognjem in ga premagal prav takrat, preden je hotel uiti iz kletke male predsobe. Kaj bi bilo, če...

Če ne bi neprevidni stanovalec garsonjere prižgal cigarete s kuhalnikom, če bi ga iztaknil iz vtičnice, če bi ga vratar prej opazil in če ne bi ljudje požar le trenutke kasneje opazili, če bi električni tok po curku vode oplazil Djordjevića, če...

Zato pa zasluži naš junak iz Niša priznanje za svoj poseg — brez posebnega »čca«.

Nagradna križanka

Rešitve križanke sprejemamo do 15. novembra t. l. Prvi trije izrebrani reševalci bodo prejeli knjižno darilo.

Vodoravno: 1. oblika državne ureditve, 9. kratica naše prve vlade, 14. naše morje, 20. ameriški izumitelj, 21. reka v Južni Ameriki, 23. drugo ime za Jadran, 24. orjak, 25. vrsta načrta, 26. neumen, 28. kratica za avtonomno pokrajino, 29. požrešnež, 30. množina, 32. francosko letovišče, 34. mestece v Aljaski, 35. strokovni izraz za dolžino bombažnih vlaken, 36. literarna oblika (mn.), 38. vrsta tkanine, 40. kratica za »na določenem mestu«, 41. edini izvod, 42. domača mera, 43. nekvalitetne, 44. živalska vrsta, 45. nasprotno, 46. mala ptica, 47. praznovernež, 48. zobna gniloba, 49. prebivalec kraja na Gorenjskem, 50. sodobni slovenski slikar (Stane), 51. pripadnik azijskega naroda, 52. partizansko ime narodnega heroja Matija Blejca, 53. vremenski pojav, 54. priimek narodnega heroja (partizansko ime Toledo), 55. staro ime za poljedelca, 56. 15. in 17. črka, 58. mesto v Franciji, blizu katerega so se izkrcali zvezniki v invaziji leta 1944, 59. soteska, 60. nakit, 61. trenje, 62. slovenski film, 63. pojem iz geometrije, 64. ime znanega celjskega atleta, 65. narodna republika, 67. španski ples, 69. riba, 70. dolg, račun, 71. ime madžarskega premiera, 73. po-

klic, 75. priimek pokojnega narodnega heroja, ki je imel referat na drugem zasedanju AVNOJ, 76. učinek, 77. kozaški poglavar, 78. znanstvenik.

Navpično: 1. izumitelj ladijskega vijaka, 2. edini sin, 3. voha, 4. udor, 5. del telesa, 4. dva soglasnika, 7. izdelovalec kalupov, 8. krilati deček, 9. zatočišče, 10. kratica za varnostno obveščevalno službo v NOB, 11. neznanec, 12. čutilo, 13. roman Prežihovega Voranca, 14. mesto, kjer je bilo drugo zasedanje AVNOJ, 15. mestece v Romuniji, 16. trata, ruša, 17. avtomobilska oznaka Reke, 18. vzdevek Goethejeve matere, 19. navodilo, 22. jezero v SZ, 25. izdelovalec tlaka, 27. uradni naziv za Irsko, 30. vrsta psa, 31. oblika zadruga v carski Rusiji, 33. podložnik, 35. sneženi mož, 36. starejši (tujka), 37. palica boga Bakha, 38. motorno letalo, 39. Avar, 41. partizanski komandant slovitnega jurišnega bataljona (Rudi Pušenjak), 42. pogost ameriški priimek, 43. srbski izraz za želodec, 44. zemeljski izbruh, 45. veliko mesto na Kitajskem, 46. zabavni park na Dunaju, 47. rojstni kraj velikega pesnika, 48. domača žival, 49. žitni klas (pomajševalnica), 50. skupek dlak, 51. stolp pri džamiji, 52. črta v geometriji, 54. slikarska deščica, 55. prislov, 56. pastirski narod, 57. vrsta desertnega vina, 59. klica, 90. stara površinska mera, 61. mesto v Boki Kotorski,

62. del skeleta, 63. gorivo, 64. stročnica, 66. kratica angl. vojne letalstva, 67. del ladje, 68. pritok Volge, 69. oblika pomožnega glagola, 70. glavno mesto sosednje države, 72. nikalnica, 74. Slovenska Matica, 75. ime črke.

G. Rjepkin

Zveza z življenjem

Pisatelj Gorlikov je pripravljaval novo, sodobno zgodbo iz življenja trgovskih organizacij. V tej zgodbi je neki Brankin, ki je bil pred tem obsojen zaradi kraje, prodrl v trgovsko mrežo, se obdal z ničvredneži in podkupljivci, ter naredil kariero. Na koncu ga je razkrinkala snažilka Polja, član delavskega sveta.

Zgodba je odlično uspevala. Nekateri odlomki so bili celo smešni. Za začetek se je Gorlikov odločil, da bo prebral rokopis svojemu prijatelju kritiku. Ta ga je pazljivo poslušal, smejal se je, kjer je bilo treba in končno rekel:

— Napreduješ, bratec. To je prava mojstrovina. Toda. Da, da, obstoji tudi besedica toda. Nekaj stvari je izmišljenih. Opaziti je, dragi tovariš, rahlo odmikanje od življenja. Pomisli malo. Obsojen človek se vključuje v našo trgovino. Kaj? To je komedija, bratec.

Da bi razjasnil vso stvar, se je Gorlikov odločil, da bo telefoniral Kašinu, prijatelju iz šolskih klopi, ki je delal nekje pri rajonski trgovini.

— Potrebujem tvojo pomoč, — je rekel po prvih uvodnih besedah. — Predstavljam si naslednji primer. Nekdo je bil obsojen zaradi kraje in sedaj se hoče zaposliti v trgovinski mreži. Ali je to možno?

— Mislim, da ne — mu je odgovoril šolski tovariš.

— To je žaljivo — je odgovoril Gorlikov in se s slušalko v roki zamislil nad usodo svoje zgodbe.

— Sicer pa, Gorlik, jaz o teh stvareh nimam dosti pojma —

mu je sporočil sogovornik po krajšem premoru. — Pogovoril se bom z ljudmi. Morda obstoje tudi druga mišljenja. Torej, potrpi malo, telefoniral ti bom. Ves v pričakovanju je Gorlikov hodil po sobi gor in dol in si očital odstopanje od življenja.

Obljubljeno zvonjenje telefona se je razleglo po stanovanju proti večeru.

— S tvojim vprašanjem sem se ukvarjal cel dan — mu je sporočil Kašin.

— In kaj si ugotovil? — ga je z nado v glasu vprašal avtor.

— Poglej ga, kako je hiter! Hoče, da se mu vse takoj pove. To te bo stalo najmanj večerjo. Zapomni si, da bom v ženskem spremstvu...

Večerjali so v troje. V separeju. Močna brinetka je pila konjak kot za stav. V začetku so se pogovarjali o splošnih stvareh: Gorlikov je pripovedoval anekdote o mestnih literatih. Kašinova spremljevalka se je smejala z globokim altom. Pri koncu druge steklenice konjaka je rekla:

— Seznanjena sem z vašim problemom. Torej preidimo k stvari. — Brinetka je odprla svojo veliko torbico in iz nje vzela nekaj papirje. — To je anketni list. Naj ga vaš obsojeni varovanec izpolni in naj pride jutri k meni.

— V kadrovski oddelek — jo je dopolnil Kašin.

Gorlikov se je veselo vračal domov.

Ne toliko zaradi večerje, kolikor od veselja, da se še ni oddaljil od življenja.

Telesna sposobnost

Herbert Spencer (angl. filozof, 1820—1903) je menda izjavil, naj bi bila prva dolžnost človeka, da postane dobra žival.

Vzemimo njegovo misel kot resnično in pogledimo, kaj je hotel z njo povedati:

Dobra žival ima zdravo telo. Njene mišice so močne, notranji organi delujejo brezhibno, čute ima izostrene, reakcije hitre in zanesljive. Ves organizem dobre živali je lepo prilagojen okolici in vedno ostaja v odlični kondiciji.

Kako zdrava žival to doseže? Ne trenira redno, da bi razvila mišice. Je samo zato, ker je lačna in spi samo takrat, kadar je trudna in nima drugega opravka. Živi, prebava in linija je ne brigajo.

Žival se se zanima edino za problem življenja. Išče hrano, se bori, skriva, pari, počiva. Na svoje telo ne misli bolj kot ovijalka na vrtu, pa vendar uživa čilo zdravje, s kakršnim se lahko malokdo od nas pohvali. Svoje telo jemlje kot naravno stvar: zdravje, ob-

rambo pred boleznimi ima za nekaj čisto naravnega, če se sploh potruditi, da razmišlja o stvareh, kot je telesna sposobnost. Njeno telo dela, kar ona želi, da dela, brez vprašanja ali pritožbe.

V takem smislu bi moral biti človek podoben dobri živali. Poslušati bi moral normalni tok zadev — jed, delo, igra, ljubezen, spanje, ne pa se spuščati v razmišljanja o moči svojih mišic, srca, pljuč in želodca, ki morajo premagovati velik napor.

Vzemite čilo zdravje kot nekaj normalnega in naravnega!

Če se preveč brigate za zdravje, je to prav gotovo eden izmed načinov, da si ga uničite. Če mislite, da imate slabo prebavo, ste lahko prepričani, da bo slaba. Če se bojite prehladiti, se boste verjetno prehladili. Če veste, da ne boste mogli zaspati, se boste obračali po postelji, vse dokler se ne boste znebili teh misli. Če pa prepustite telesni ustroj svojim silam, je zelo verjetno, da bo telo brezhibno funkcioniralo.

Seveda so pa zdravstvene komplikacije, ki jih ne moremo enostavno zanikati, kot recimo vnetje slepiča, tuberkuloza, gnitje zob, kratkovidnost in tisoč drugih. Vse take in podobne motnje potrebujejo seve pomoč zdravnika in primerno pozornost.

(Po knjigi Milтона Wrighta: *Managing Yourself.*)

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Esteria Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 30 din — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiskarna tisk v Kopru.

Molči in delaj

(Obisk v tovarni pralnikov Rex)

Sredi ravne Furlanije, kakih sto kilometrov od naše meje, sredi med plantažami sadnega drevja, med skrbno obdelanimi njivami leži v mestu Pordenone čisto nova tovarna gospodinj-skih strojev Zanussi. Lični, beli paviljoni, po dvorišču vabljive gredice s cvetjem. Sodobna zamil-sel tovarne, ob kateri se mi zazdi naša sorazmerno nova tovarna že kar malce postarana hčerka polpreteklosti. Menda so najmočnejši proizvajalci pralnikov v Evropi.

Potoval sem s skupino sluša-teljev Višje kadrovske šole v Kranju (organizacijski oddelek) in tako smo uživali organizirano vodstvo skozi tovarno. Razumljivo je, da se dajejo takim in podobnim obiskom ali ekskurzijam le najbolj ugodni podatki in da pokažejo le take stvari, ki so jim lahko v čast. Kljub tem rezervam pa vendar človek dobi v resnici ugodne vtise, saj tako rekoč z nosom zavonja splošno atmosfero v podjetju, podobno kot recimo pri obisku v kaki družini takoj začutiš, ali se razumejo ali ne.

Najbolj pade v oči delovna disciplina, urejena organiziranost in

resnost v odnosu do dela. Tovarna šteje osem tisoč delavcev, pa vendar nikjer ne vidiš človeka, ki bi se brezciljno potikal okoli, ne najdeš »diskutantov«, ki bi v gruclah razpravljali o potrebnih in nepotrebnih rečeh. In tempo dela je po mojih vtisih precej »ameriški«, da ne rečem neusmiljen. Tekoči trak ne dovoljuje premora. Nad glavami delavcev brez prestanka polzi transportni trak (18 km ga je v vsej tovarni) in treba je biti prav uren in priden, da zdržiš tempo. Ni časa za obiske, niti ne za razgovor med delavci. Sicer pa ga tudi močen ropot strojev ne dovoljuje.

Če so nas prav informirali, je povprečna starost delavcev samo 24 let, srednja starost vodstvene kadra pa 35 let. Torej res mlad kader v mladi tovarni. Dela se hitro in tak ritem dela lahko zdrži v glavnem le mlad človek. Starejši in sposobnejši delavci so razvrščeni na delovna mesta, kjer jih ne žene neusmiljen tekoči trak (skladišča, kontrola itd.). Mehanografski oddelek (IBM) zaenkrat opravlja le

evidentiranje sprejetega in porabljenega materiala, izračunava plače in izdelavne stroške. V pripravi pa je izraba elektronike tudi za upravljanje proizvodnje same. Sinhronizacijo v dostavljanju raznih sestavnih delov na tekoči trak montaže opravlja trenutno še tehnološki oddelek.

Da je proizvodnja gospodinjskih aparatov zares sodobna in dognana, spoznamo že iz podatka, da je, recimo, izdelavni čas za pralnik Rex samo tri ure in pol.

Kontrolna služba (»collaudo«) je tako kot pri nas neodvisna in šteje kakih 250 izkušenih delavcev, kar glede na njihov serijski način proizvodnje in število delavcev približno ustreza številu kontrolorjev v naši tovarni. Vsak izdelek se že med fazami po transportnem traku pripelje v kontrolni oddelek, kjer ga skrbno pregledajo, naročijo potrebna popravila ali izločijo izdelke, ki jih morebiti ni mogoče več popraviti.

Našemu informatorju sem seveda zastavil na hitro roko še

nekaj »kadrovskih« vprašanj.

— Kako imate urejeno vprašanje malic ali kosil?

Malic nimamo, oziroma lahko vsak poje kaj malega kar med delom. Opoldne imamo poldrugo uro odmora, polovico ob pol dvanajstih, polovico ob pol enih. Za kompletno kosilo plačajo 214 lir, kar je približno polurni zaslužek.

— Imate zadosti delavcev?

Čeprav je Pordenone kraj z zelo močno industrijo, nimamo glede tega problemov. Res je, da moramo mnoge delavce voziti iz okolice, tudi po 40 km daleč. Delavec poravnava približno tretjino stroškov za prevoz, ostalo prispeva tovarna.

— So ženske bolj pridne ali moški?

Ženske.

— Dobijo vaši delavci od tovarne delovne obleke?

Da, vsak po dve. Perejo si jih pa sami.

— Imajo vaši delavci pravico do nakupa vaših gospodinjskih strojev (pralniki Rex, Naonis itd.) po lastni tovarniški ceni?

Da, na vsakih pet let po en stroj s 30 % popustom.

— Tudi pri vas imate kartice za evidenco prisotnosti. Ali se kaj goljufa? Recimo, da eden žigosa za drugega?

To se ne dogaja. V vsakem takem primeru bi bil delavec takoj odpuščen.

— Imate kakšne oblike delavskega samoupravljanja, oziroma sodelovanja delavcev pri važnejših odločitvah v podjetju?

Ne. Lastnika sta brata Zanussi, delavci nimajo nobenega vpliva na vodenje tovarne.

Nisem imel priložnosti, da bi se pogovoril tudi z delavci samimi in izvedel, kako so zadovoljni. Kot sem opazil, jih obravnavajo kot navadno delovno silo, približno po načelu: ne plačujemo te za razpravljanje, ampak za delo. Hkrati pa je res, da nudijo delavcu ugodne, celo prijetne delovne pogoje (stranišča so na primer urejena v obliki »čučavca«, vendar izredno snažna, s toplo in mrzlo vodo in tekočim milom), pred tovarno je velikanski prostor s pokrito kolesarnico, enako velik, toda nepokrit prostor pa je za parkiranje. Fluktuacija v tovarni je zato majhna, naravnost brezpomembna.

Mirko Hrovat